

Sfinții Martiri Ardeleni de la Kufstein.

Icoana mărturisitorilor ardeleni (din sec. XVIII) înmormântați la Kufstein, teribila închisoare din Austria (zona Tirol, granița cu Germania). Autor: Ioan Popa.

† Andrei

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Sfinții ardeleni

Rumurile mele m-au dus vineri, 11 septembrie 2015, prin curatul și liniștitul orașel Kufstein din Tirolul Austriei. Îl vizitam pentru a doua oară. Prima dată n-am avut răgazul necesar să intru în teribila fortăreață, astăzi muzeu, situată pe vârful dealului și-n care ani mulți a funcționat o sinistră închisoare medievală.

De data acesta am intrat. Te cuprind fiorii văzând ce mijloace de tortură au putut pune la cale oamenii pentru alți oameni, creștini fiind. Și mi s-au perindat prin minte nume de mărturisitori pentru Ortodoxie care au pătimit aici. În holul mare al celularului, pe pereți, poți vedea plăci cu nume de oameni care au fost închiși aici, din toate naționalitățile imperiului, în special unguri. N-am observat nume de români. Poate n-a fost nimeni interesat să-i pomenească pe Sfinții Ardeleni, în primul rând pe Sfântul Nicolae Oprea, care au pătimit aici. Cine știe, poate în viitor?

Așa că, apropiindu-se ziua sărbătorii lor de pe 21 octombrie, m-am hotărât să scriu acest mic articol, ca o ofrandă meritată pentru modul în care L-au mărturisit pe Hristos. Lor le erau clare cuvintele Mântuitorului: „oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi și eu pentru el înaintea Tatălui Meu Care este în ceruri. Iar de cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, și eu mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri” (Matei 10, 32-33).

Știu că ceea ce voi afirma nu este în armonie cu diplomația oportunistă a celor ce vor să vadă în greco-catolicism o poartă deschisă înspre „Apusul civilizat” și o ieșire din „Răsăritul obscurantist”. Este adevărat că dezbinarea Bisericii Creștine nu este pe placul lui Dumnezeu. Domnul Hristos dorește „ca toți să fie una” (Ioan 17, 21), numai că unitatea nu se realizează prin greco-catolicism.

Pe bună dreptate Episcopul Ioan Stroia de la Alba Iulia spunea prin 1926 că „oricât de multă silință își dau frații greco-catolici din România Mare a se prezenta una cu noi, și aceasta o fac conștient când voiesc să câștige favoruri sau prerogative în ochii credincioșilor lor, ei sunt și rămân ce i-a făcut nefericitul act al Unirii de la 1700: o frântură schismatică ruptă din sânul Bisericii Ortodoxe”¹.

Referitor la eșecul pe care l-a constituit greco-catolicismul, în ce privește refacerea unității Bisericii, comisia mixtă de dialog de la Balamand, alcătuită din catolici și ortodocși, afirmă că „unitatismul este metodă de unire din trecut” și că actualmente se caută „deplina comuniune”².

Împotriva „actului nefericit” al uniației și împotriva acestei „metode” false de unire s-au ridicat Sfinții Ardeleni. Troparul sărbătorii lor de pe 21 octombrie li se adresează acestor eroi ai credinței cu cuvintele: „luptătorilor pentru ortodoxie, ca niște trâmbițe îngerești, ați înviorat în suflete mărturisirea dreptei credințe și, ca niște înțelepți propovăduitori, pe credincioși i-ați hrănit cu dreaptă și luminată învățătură. Mari au fost ostenele lucrării voastre, mare și osârdia propovăduirii; mare a fost și rodul luptei voastre drepte, pururea pomeniților ostași ai lui Hristos”³.

Sfinții Ardeleni au fost mulți. Pe unii îi cunoaște numai Dumnezeu. Sfântul Sinod, după cercetările convenite, s-a oprit la numele câtorva dintre ei, pe care i-a canonizat. Este vorba de Sfinții Ierarhi Iorest și Sava, sărbătoriți pe 24 aprilie; Sfinții Mărturisitori Visarion, Sofronie de la Cioara, Ioan din Galeș, Moise Măcinic și Sfântul Mucenic Nicolae Oprea, prăznuiți pe 21 octombrie.

După ce, prin presiunea curții de la Viena și prin promisiuni de natură socială, Mitropolitul Atanasie, dimpreună cu treizeci și opt de protopopi, au semnat în 1700 actul de uniație, șazece de ani au urmat tulburări care au provocat multă durere. Ortodocșii rămași fără episcop și fără drepturi, cu bisericile ocupate și mănăstirile dărâmate, băteau drumul la Viena. Unii, ca de pildă Sfântul Nicolae Oprea, au murit în temnițele din Austria. Este mișcătoare pledoaria unui țăran în fața comisiei alcătuită de împărăteasa Maria Tereza: „acest cojoc care-i pe mine acum e al meu. Dar dacă ar vrea să mi-l ia Crăiasa, i-l dau. Cu aceste mâini și picioare și cu tot trupul meu am lucrat zi și noapte ca să plătesc porția. Ele sunt ale Crăiesei și de-ar vrea să mi le ia nu am ce face. Dar nu am decât un suflet, pe care îl păstrez pentru Dumnezeu din cer și nici o putere omenească nu-l poate îndoi”⁴.

Pe când aceștia călătoreau la Viena „prin Ardeal umbla popa Sofronie din Cioara, înconjurat de mii de oameni, care îl păzeau și ascultau cuvântul lui. El cutreiera satele și arăta o pecete «cât un taler», prin care li se făgăduia românilor împlinirea dorinței de a-și avea episcop de legea lor”⁵. Când autoritățile l-au închis la Bobâlna, țăranii l-au eliberat, la fel și la Zlatna. Iar „sinoadele” ținute în mai multe locuri, dintre care cel mai important la Alba Iulia, au formulat hotărâri și au întocmit jalbe. Urmarea pozitivă a fost că împărăteasa a tolerat în 1761 un episcop ortodox în Ardeal, venit de la Buda. Totuși Sfântul Sofronie a fost nevoit să plece la Curtea de Argeș. Aceste mișcări țăărănești, ne spune istoricul David Prodan, „au adus la marginea pieririi Unirea, cel puțin în două momente, în mișcarea racoșiană și în cea a lui Sofronie”⁵.

¹ De la suferința despărțirii la bucuria reîntregirii, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Române, Alba Iulia, 1989, p. 3.

² Documentul de la Balamand, Arhiepiscopia Sibiu, 1993.

³ Ceaslov, București, 1973, p. 663.

⁴ Ioan Lupaș, Istoria Bisericească a Românilor Ardeleni, Cluj-Napoca, 1995, p. 115.

⁵ Răscoala lui Horea, Vol. I, București, 1984, p. 65.

DIN SUMAR:

– Kufstein, floare și spin – **ARHID. CLAUDIU IOAN GRAMA**.....(p. 2)

– Emanoil Gojdu și Fundația sa – **ALEXANDRU NEMOIANU**....(p. 3)

– Părintele Profesor Nicu Moldoveanu

la 75 de ani – **PR. PROF. VASILE STANCIU**.....(p. 3)

– O capitală pentru viitorul

Ortodoxiei europene – **PR. BOGDAN IVANOV**.....(p. 4)

– Charles de Foucauld și „taina fratelui”

– **IEROM. BENEDICT VESA**.....(p. 5)

– Jurnal de vacanță (II) – **AUREL SASU**.....(p. 5)

Lucian Blaga, admirându-l pe Sfântul Sofronie, zice: „într-un timp când catolicii și Curtea de la Viena negau cu fățarnicie și rea voință existența unor români ortodocși în Transilvania, aceștia, prin omul ridicat chiar din rândurile lor, prin călugărul Sofronie, reușesc să-și dovedească puterea, manifestându-se aproape ca un mic stat în stat”⁶.

În anul 1955, Sfântul Sinod, ținând seama de lupta dreaptă pentru credință a Sfinților Ardeleni, a hotărât ca de atunci înainte „Părinții noștri Ierarhi Iorest și Sava, cari au îndurat chinurile Mucenicilor, mărturisind dreapta credință, împreună cu smeriții între ieromonahi Visarion și Sofronie, cari au surpat cu virtutea și cu pătimirile lor puterea vrăjmașilor Ortodoxiei, și împreună cu dreptcredinciosul creștin Oprea, care a pecetluit cu moartea statornicia lui în credința părinților noștri, să se numere cu sfinții și să se cinstească după toată pravila ca sfinți Mărturisitori și Mucenici”⁷.

S-ar putea spune că acestea sunt file de istorie și că lumea de astăzi are alte preocupări. Este adevărat! Numai că „Iisus Hristos, ieri și azi și în veci, este același” (Evrei 13, 8). Sfinții Ardeleni L-au mărturisit în modul în care li se părea eficient atunci.

Noi, astăzi, trebuie să-L mărturisim în Uniunea Europeană, într-un mod potrivit acum. Să le spunem tuturor oamenilor că „viața fără Hristos nu este viață. Dacă nu-L vedem pe Hristos în toate faptele și gândurile noastre, noi trăim fără Hristos”⁸. Iar capătul unei vieți fără de Hristos este neantul și haosul.

⁶ Lucian Blaga, *Gândirea românească în Transilvania în secolul XVIII*, București, 1966, p. 60.

⁷ BOR, 11-12 (1955), p. 1047.

⁸ Dionysie Tatsis, *Cuvintele Bătrânilor*, Alba Iulia, 2004, p. 14.

Kufstein, floare și spin

Arhid. Claudiu Ioan Grama

Multe sunt locurile din lumea aceasta pe care un om și-ar dori sau poate ar trebui să-și dorească să le viziteze. Sunt unele cunoscute, dorite, căutate de vizitatori. Turiștii se pregătesc îndelung, își fac planuri pentru a ajunge în diferite locuri, a vedea diferite plaiuri, a vizita diferite obiective interesante. Sunt și unele locuri care ți se pot descoperi întâmplător, dar care te pot marca pentru multă vreme și care îți rămân în minte toată viața.

Unul dintre aceste locuri este pentru mine orașelul Kufstein, situat la poalele Alpilor Austriei de sud-vest, pe malul fluviului Inn. Aflată în imediata apropiere a graniței cu Germania, localitatea se situează la altitudinea de 499 metri deasupra nivelului mării. Cu populația sa, care în anul 2008 număra 17.896 de locuitori, Kufstein este al doilea mare oraș, după Innsbruck, din landul Tirol. Recunoscută pentru minunatele peisaje montane și părțile de schi, zona este căutată mai mult iarna decât vara.

La o primă vedere este o localitate ca oricare alta, pe lângă care treci în călătoriile tale îndreptându-te spre diferite destinații. Pentru noi, însă, creștinii ortodocși din România și în special din Transilvania ea reprezintă mult mai mult. În Kufstein s-a scris o pagină tristă din istoria zbuciumată a Bisericii Ortodoxe din Ardeal.

Am descoperit acest oraș întâmplător, deși învățasem despre el, tangențial e adevărat, și auzisem despre el nu doar la școală, ci și la sfintele slujbe, fiind amintit în sinaxarul Sfinților (21 octombrie). Era în vara anului 2008, an în care datorită unor fisuri ce apăruseră la clopotul mare al Catedralei Reîntregirii din Alba-Iulia, s-a luat decizia fabricării unor clopote noi, acestea fiind comandate la vestita turnătorie Grassmayr, din Innsbruck, Austria.

L-am însoțit pe Părintele Andrei, Arhiepiscopul Alba-Iuliei în acea vreme, și am participat la momentul turnării clopotelor. Întorcându-ne spre casă, la un moment dat, în timp ce străbăteam în grabă autostrada, Înaltpreasfințitul mi-a cerut să ne abatem o clipă din drum și să vizităm orașul Kufstein, pentru a vedea

locul unde au fost închiși și unde au și murit Sfinții Mărturisitori Nicolae Oprea și Moise Măcinic, acești doi martiri ardeleni ce și-au dat viața departe de țară, pentru credința noastră strămoșească și pentru neamul nostru românesc.

Din păcate, fiind spre seară, muzeul din cetate era închis, astfel că ne-am mulțumit să privim impunătoarea construcție de la poartă, de la poalele stâncii.

Atunci mi s-a aprins în suflet dorința de a vizita acel loc, care, dintr-o dată, dintr-un simplu punct pe hartă, dintr-un simplu popas în parcursul unui drum lung, dintr-o simplă destinație turistică, a devenit un loc drag și parcă mai familiar sufletului meu.

După șapte ani, însoțindu-l pe Înaltpreasfințitul Părinte Andrei la Innsbruck, pentru a participa tot la un moment istoric, la turnarea clopotelor Mănăstirii „Mihai Vodă” de la Turda, am programat drumul în așa fel încât să ne rămână un răgaz de trei ore în care să putem vizita, în Kufstein, fortăreața, cetatea, închisoarea sau poate toate trei la un loc.

Fortăreața, așa cum este cunoscută de toată lumea din zonă, este un ansamblu de clădiri zidite din piatră, situată la o înălțime de 90 metri deasupra orașului. Este întinsă pe un spațiu larg, ocupând întreaga stâncă ce poartă numele Înălțimea „Festungsberg”. A fost zidită în anul 1205, la început având destinația de reședință de vară a episcopilor de Regensburg. A fost atât de bine construită și atât de bine gândită încât ea nu putea fi cucerită de nimeni. Deducția logică pe care o facem este că, dacă nimeni nu putea intra cu forța în cetate, era cu neputință ca cineva să fi putut evada de acolo. Probabil de aceea Împărăteasa Maria Tereza a hotărât ca, începând cu jumătatea secolului XVIII, cei ce se „răzvrăteau” împotriva imperiului său să fie închiși aici. Temuta închisoare a funcționat până la jumătatea secolului XIX.

Întreaga cetate cuprinde mai multe clădiri, cu mai multe săli, amenajate azi ca un muzeu în toată puterea cuvântului, în care sunt așezate diferite exponate. Am putut vedea sala armelor, muzeul cu obiecte de artă, muzeul de icoane, sala animalelor ce trăiesc în zona orașului Kufstein, ba chiar și o expoziție de schiuri, acolo putând fi admirate instrumente de mers pe zăpadă din cele mai vechi timpuri. Cetatea dispune și de locuri din care se descoperă o minunată panoramă asupra Văii Innului, asupra orașului Kufstein și asupra Munților Alpi. Realitatea este că nu ne-am bucurat de acestea deoarece parcă ceva ne chema spre bastionul central, acolo unde au

pătimit martirii noștri.

Închisoarea era amenajată în turnul principal, la ultimul etaj, iar celulele erau înșirate roată, de-a lungul peretelui care, evident, era în formă de cerc. Încăperile mici (aproximativ 10), slab iluminate, igrasioase, friguroase, cu geamuri mici, puteau fi, cu ușurință, foarte bine supravegheate de un singur paznic, având în vedere modul în care erau construite. În plus, ieșirea de acolo se făcea printr-un tunel îngust cu trepte care nu încuraja pe nimeni în eventuala încercare de a evada.

Era o temniță de temut și pentru faptul că cei închiși aici erau torturați în chinuri greu de imaginat. Astăzi, muzeu fiind, în cadrul cetății s-a amenajat și o „Cameră a torturii”, în care în mod plastic sunt reprezentate modurile în care erau chinuți prizonierii de aici...

Parcă l-am văzut, în chinuri, pe Nicolae Oprea din Săliștea

Sibiului. Mi-am amintit câteva crâmpoie din viața lui: țaran plugar, om cucernic, cu viață frumoasă de familie. Văzând la câte nedreptăți sunt supuși românii lui din Ardeal, forțați să îmbrățișeze credință străină, ia binecuvântare de la preoții din apropiere, care nu doreau unirea cu Roma, în special de la Sfântul Sofronie de la

Cioara, și bate de trei ori drumul până la Viena la împărăteasă pentru a i se plânge. Cum o fi mers el până acolo și prin câte a trecut, doar Dumnezeu știe. Că nu i-a fost ușor, e sigur. Dar, dragostea pentru frații lui de neam și credință și dragostea puternică pentru Dumnezeul cel Adevărat l-au ajutat. Bate la porțile împărătesei de la Viena în trei rânduri: în 1748, 1750 și 1752. Ultimul drum l-a făcut cu un alt înflăcărat pentru dreapta credință: Preotul Moise Măcinic din Sibiel. De data aceasta împărăteasa nu se mai arată fățarnic binevoitoare, ci poruncește să fie prinși și aruncați în închisoarea de la Kufstein, unde și-au dat viața, chinuți, departe de țară, dar nevoind să-și părăsească credința în care s-au născut. Este un episod trist din istoria Bisericii noastre Ortodoxe, pe care azi îl înțeleg mai bine ca oricând.

Întors acasă, am recitit cu mai multă atenție viața lor, atât din manualul de Istorie a Bisericii Ortodoxe Române a părintelui profe-

sor Mircea Păcurariu, cât și din sinaxarul zilei de 21 octombrie. Scrie acolo că nu se cunosc detalii despre ultima perioadă a vieții lor, despre suferințele anume pe care le-au îndurat și despre locul unde se păstrează sfintele lor rămășițe trupești. Cert este că, în teribila închisoare de la Kufstein, cei doi au pățimit cumplit și acolo și-au petrecut ultimii ani din viață, mărturisindu-și credința ortodoxă.

Ne-am bucurat de vizitarea unui orașel minunat, într-o minunată dimineață de început de toamnă, la poalele minunaților Munți Alpi, pe malul unui fluviu cu ape de o limpezime minunată, cu o cetate minunată, cu expoziții muzeale minunate, dar am plecat de acolo „minunați” (în cel mai rău sens al cuvântului) că, printre mulțimea de nume amintite pe plăcuțe, tablouri, înscrisuri, pereți și uși, nu erau pomeniți și martirii noștri care (și acesta este un adevăr istoric de netăgăduit), au pățimit acolo, pierzându-și viața în temuta închisoare de la Kufstein.

Fanul cuiva

Ioan Buteanu

acă ar trebui, dacă ar fi obligatoriu (deși pe moment nu e) să fiu și eu fanul cuiva, cred că mi-am găsit eroii care ar ocupa printre primele locuri în topurile mele. Menționez că între aceste locuri nu există o concurență reală, toate reprezentând, de fapt, locul întâi.

Aș fi fanul și sunt admiratorul unei bătrâne slabe, însoțitoare a unui copil-tânăr cu un aspect aparte, bătrânicios, care abia-abia au fost acceptați de șofer în autocarul de la Sebeș spre altundeva. Fără loc. În picioare. Până la urmă au găsit. Loc. “Să nu mă lași, buni!” striga din când în când, la câte vreun viraj sau din cauze neînțelese, copilul bătrân. Strident, pițigăiat.

“Nu te lasă buni!”

Această “buni” slăbuță, smerită, umilită și repezită de șofer, mi-a părut unul dintre puținii oameni pe care îi văd clar călătorind spre rai. Cu mila lui Hristos.

Altădată am văzut în biserica de la Spitalul Oncologic privirea clară și adevărată a unui tânăr, tată al unei fetițe îmbrăcate în roz. Fetița avea picioarele slabe, cam cum ar fi trebuit să-i fie mâinile. Și tatăl o purta în brațe prin biserică, apoi a așezat-o în genunchi pe o periniță, și, alături de mamă, au rămas toți la Sfântul Maslu.

Sfântul Mucenic Oprea Miclăuș.
Icoană pe sticlă realizată de Teodora Roșca

Fortăreața Kufstein, Tirol (Austria)

Tableta lunii octombrie

Emanoil Gojdu și Fundația sa

Alexandru Nemoianu

Jackson, Michigan, USA

Ered că nu a fost suficient scoasă în evidență o împrejurare cu totul remarcabilă a istoriei spațiului transilvan (ardeleano-bănățean) din veacul al XIX-lea, împrejurare care a făcut, de altfel, cu puțință "Marea Unire" din 1918.

Este vorba de faptul că trei macedo-români au creat realitatea faptică, terenul, care a îngăduit unirea spațiului ardeleano-bănățean cu România, într-o manieră care uluiește și azi, prin eficacitatea și rezezierea cu care s-a făcut. Acești trei oameni au fost: în domeniul organizării politice, Alexandru Mocioni, în cel duhovnicesc, Andrei Șaguna, iar în cel cultural-economic, Emanoil Gojdu. Dar, poate, unul dintre cele mai de seamă și trainice efecte l-a avut acțiunea lui Emanoil Gojdu. Născut în Oradea în februarie 1802, din părinți macedo-români săraci, el avea să ajungă unul dintre cei mai de seamă avocați ai Ungariei și bun prieten cu Deak Ferenc (numit de către contemporanii lui unguri "părintele patriei" și pe care Gojdu îl considera ca fiind tot macedo-român de neam, dintr-o familie Pescaru). Gojdu era mândru de originea lui macedo-română și de credința lui Ortodoxă pe care nu le-a ascuns nici când a ajuns conducător al "casei magnaților" și comite al celui mai românesc "comitat" din spațiul ardeleano-bănățean, Caras. Era un Ortodox convins, și în casa lui se vorbea doar românește sau dialectul macedo-român. Cu mari onorori va fi înmormântat în cimitirul central din Budapesta. Curând, acolo se va ridica un superb mausoleu care s-a sfințit prin Protopopul militar Pavel Boldea, străbunicul matern al semnatului acestor rânduri.

Cea mai de seamă înfăptuire a lui Emanoil Gojdu a fost stabilirea "Fundației Gojdu", care cuprindea practic întreaga avere colosală a lui. Singurul scop al fundației era să dea burse studenților și elevilor români din spațiul ardeleano-bănățean. (Emanoil Gojdu a fost cel mai de seamă binefăcător al studenților ardeleano-bănățeni și el a fost urmat în acest domeniu de către boierul basarabean, Vasile Stroescu).

Acea fundație a fost cu mare grijă așezată și plănuită a dăinui cel puțin două sute de ani. Fondul principal urma să crească mereu, vreme de cincizeci de ani, și în acei ani burse urmau a fi acordate din ceea ce superb testamentul numea "camăta cametelor" (dobânda adăugită, "compound interest"). Apoi, treptat, se putea trece la extinderea programului și, deci, la atacarea "principalului", dar numai până la 1/5 din valoarea lui, după care din nou acest "principal" trebuia să fie crescut la valoarea inițială. Cu o intuiție fenomenală, Gojdu a investit majoritatea averii sale în bunuri imobiliare, care și azi sunt în picioare, în Budapesta, unde au valoare de piață colosală.

Ceea ce a realizat "Fundația Gojdu" și însemnătatea ei pentru spațiul ardeleano-bănățean nu poate fi expedit în câteva rânduri (faptul că sute de studenți au fost școliți, faptul că aceste burse au ținut în funcție liceele românești din spațiul ardeleano-bănățean, din Brașov și Beiuș etc.). Dar un lucru trebuie foarte bine înțeles.

Faptul că după 1 Decembrie, 1918, spațiul ardeleano-bănățean s-a putut integra României fără zguduiri, fără criză, s-a datorat directorilor de bănci "populare", care au finanțat unirea și au făcut posibilă funcționarea sistemului administrativ - plata salariilor și pensiilor etc. -, a profesorilor și învățătorilor, care au făcut cu puțință continuarea sistemului didactic și instantaneea lui convertire în limba română, a doctorilor și preoților care au păstrat sănătoasă viața fizică și spirituală. Toți acești anonimi care au făcut cu puțință "România Mare", toți, până la unul, au fost bursieri ai "Fundației Gojdu"!

Emanoil Gojdu a fost stimat de Românii ardeleano-bănățeni fără rezervă. Ca exemple personale pot menționa că, în casa Boldea din Borloveni Vechi, Caraș-Severin, casa strămoșilor mei materni, și azi există un mare tablou al lui Gojdu și fotografii ale mausoleului său cu adnotația "sfințit prin subscrisul (sic!) Protopop militar Pavel Boldea". Iar prin anii '70 ai veacului XX, la un comentariu vag indiferent al nevestei mele despre Mocioni, Șaguna și Gojdu, bunicul ei, cantorul ardelean din Ciuguzel, Aron Marina, a ripostat aproape în lacrimi, "tu știi măcar ce vorbești? Țăstia sunt sfinții Ardealului!".

Părintele Profesor
Nicu Moldoveanu la 75 de ani

Pr. Prof. Vasile Stanciu

Toate vârstele sunt binecuvântate de Dumnezeu și în toate Dumnezeu Și-a pus harul: vârsta copilăriei - cu zburdănițiile ei inocente, dar în care se plămădește personalitatea fiecărui om, prin pecetea celor șapte ani de-acasă -, cea a adolescenței, cu întrebări fără răspuns și cu un noian de taine indescifrabile, dar în care Dumnezeu sădește conștiința prezenței Sale în fiecare faptură omenească -, cea a tinereții - în care ai dori să răstorni lumea, dar pe care ai dori o și îmbrățișezi, și în care sentimentul iubirii își revarsă năvalnicu-i altruism -, cea a maturității - în care înțelepciunea se îmbrățișează cu entuziasmul și în care te bucuri și suferi în același timp și găsești resorturile suferinței de a o lua de la capăt, și în care egoismul lasă loc altruismului, conștient fiind că nu trăiești doar pentru tine, ci mai ales pentru alții -, și, în final, vârsta celor cu tample albe - în care te bucuri de darul lui Dumnezeu mai mult ca oricând și în care simți să fiecare clipă, fiecare zi, fiecare an din viața ta este un semn al iubirii lui Dumnezeu.

Părintele prof. univ. dr. Nicu Moldoveanu și soția sa, cu ocazia decernării titlului de Profesor Honoris Causa al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, înconjurați de pr. prof. Ioan Chirilă, pr. prof. Vasile Stanciu și PS Vasile Someșanul. 10 noiembrie 2010, Aula "Nicolae Ivan" din Cluj

În viață, Dumnezeu îți scoate în cale oameni providențiali, prin care poți deveni și tu un om providențial pentru alții. Aceștia sunt adevăratele modele, care ți-au marcat mersul prin viață și pe care nu poți să-i uiți niciodată. Aceștia sunt dascălii de vocație, care se mistuie pe ei înșiși pentru a-i lumina pe ucenici. Fericit este ucenicul care a avut parte de un maestru, fie el monah, dascăl, medic, artist, sau simplu agricultor! Părintele Nicu Moldoveanu face parte din galeria marilor maeștri, care au știut să-și crească ucenici. L-am omagiat și la 60 de ani, și la 65, iar apoi la 70 de ani, prin publicarea unui volum de excepție, cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, și prin manifestări omagiale, atât la Cluj cât și la București. Și dorim să-l omagiem nu doar din cinci în cinci ani, ci la fiecare dată de 20 octombrie, când iubitul nostru profesor a văzut lumina zilei într-o localitate din Bărăgan, Scânteia, județul Ialomița, din părinții Grigore și Ioana. După studii la Școala generală din satul natal, apoi la seminarul Teologic din București, tânărul Nicu Moldoveanu urmează cursurile universitare la Institutul Teologic din București, unde îl va avea ca profesor de muzică bisericească pe marele compozitor, dirijor și pedagog muzical Nicolae Lungu, sub îndrumarea căruia își va alcătui și susține teza de doctorat, intitulată *Izvoare ale cântării psaltice în Biserica Ortodoxă Română – Manuscrise muzicale vechi bizantine din România (grecești, românești și româno-grecești) până la începutul secolului al XIX-lea*, lucrare științifică de referință pentru istoriografia și bizantinologia muzicală românească. Această teză de doctorat, prima în specialitatea *Muzica bisericească și Ritual* din învățământul teologic academic, va reprezenta doar startul unui traseu muzical cu totul excepțional al tânărului asistent de atunci, al profesorului Nicolae Lungu, iar mai târziu, din anul 1976 și până la pensionarea din anul 2010, urmașul incontestabil al marelui muzician la Institutul Teologic Universitar, și mai apoi Facultatea de Teologie Ortodoxă Justinian Patriarhul, din București.

În activitatea sa, Părintele Profesor Nicu Moldoveanu s-a axat pe trei coordonate: cea didactică, muzicologică și de creație.

Profesorul

Părintele Nicu Moldoveanu este un profesor de vocație, calitate pe care a moștenit-o de la înaintașul său la catedră. Muzica bisericească este o disciplină eminentă practică și necesită mult exercițiu individual. Or, predarea muzicii în sine presupune o metodă atractivă, care să-i ajute pe studenți să-și însușească minime cunoștințe cu tragere de inimă. Acest lucru l-a făcut Părintele Nicu Moldoveanu. Orele de predare erau așteptate și gustate de către studenți, iar munca lor era răsplătită cu multă generozitate.

Un alt element de continuitate pe care l-a realizat părintele Nicu Moldoveanu a fost acela de a da consistență și sens demersurilor înaintașului său cu privire la uniformizarea cântărilor bisericești. A reușit să diortosească și apoi să retipărească toată gama de cântări bisericești necesară în buna desfășurare a slujbelor, iar în ceea ce privește cântarea corală nu doar a alcătuit și tipărit antologii corale, dar a instruit corul Facultății de Teologie din București în cele mai mici detalii interpretative, în așa fel încât acest cor ajunsese unul de referință în spațiul ortodox românesc.

Tot de componenta didactică a părintelui Nicu Moldoveanu ține și grija dânsului de a-și consolida catedra prin ucenici de probitate

profesională și morală. Cei patru discipoli, pe care i-a lăsat să conducă destinele muzicii bisericești în instituția academică de la București, își fac datoria cu aceeași dăruire pe care le-a insuflat-o mentorul lor.

Bizantinolog și muzicolog

Părintele Nicu Moldoveanu este unul dintre cei mai apreciați și recunoscuți bizantinologi și muzicologi contemporani. Școala românească de bizantinologie muzicală, ctitorită de adevărați savanți, precum Pr. Ioan D. Petrescu-Visarion, George Breazu, Gheorghe Ciobanu, Arhid. Grigore Panțiru, Titus Moisescu, Arhid. Sebastian Barbu-Bucurș.a., și-a îmbogățit considerabil numărul de specialiști în muzică bisericească, prin doctoranzii formați la Școala doctorală coordonată la nivel național de părintele Nicu Moldoveanu. Dacă am aminti doar ultimele două lucrări

fundamentale, *Istoria Muzicii Bisericești la Români* și *Dicționar de Muzică Bisericească Românească*, sau monografia dedicată lui Nicolae Lungu, alcătuite de sărbătoritul nostru, ar fi suficient pentru a marca puternica personalitate manifestată în domeniul istoriografiei muzicale de tradiție bizantină din România.

Compozitor

Compozițiile de muzică bisericească ale părintelui Nicu Moldoveanu se încadrează stilistic în tradiția cântării de strană din Biserica noastră, ceea ce reprezintă și un act de continuitate, dar și unul de noutate. Compoziția în stil bisericesc, atât de mult agreată și îndrăgită de părintele Nicu Moldoveanu, îl definește ca pe unul dintre cei mai importanți compozitori ai genului, care a surprins frumusețea, delicatețea, profunzimea și spiritul de rugăciune și reculegere ce se degajă din etosul cântărilor noastre de strană. Fără această capacitate de creator și compozitor n-ar fi fost posibilă munca de reeditare, diortosire și completare a principalelor volume de muzică bisericească, precum: *Cântările Sfintei Liturghii*, *Cântări la Taine și Ierurgii*, *Anastasimatarul uniformizat*, *Prohodul Domnului*, *Noul Idiomelar*, *Cântările Triodului și ale Penticostarului*, iar mai recent apariția volumului ce cuprinde *Polielele*, *Mărimuri* și *Tropare la Praznice Împărătești și la Sfinții Mari*, *Slujba înmormântării preoților și a diaconilor de mir*, *Slujba Sfântului Ghelasie de la Râmef*, *Slujba Sfinților Martiri Brâncoveni etc.*

Aici amintim și cele două Sfinte Liturghii pentru cor mixt, gl. I și gl. VII, lucrări de o rară frumusețe, în care autorul surprinde în modul cel mai autentic cu puțință resorturile cântării psaltice tradiționale, înspre o abordare polifonică de calitate.

Iată doar câteva gânduri pe care am dorit să le așternem în scris, acum când iubitul nostru profesor împlinește frumoasa și binecuvântată vârstă de 75 de ani. Așa după cum îl cunoaștem, a rămas același inimos și generos părinte față de ucenicii săi, ucenici care la ceas de sărbătoare își îmbrățișează cu dragoste și recunoștință mentorul.

La mulți, fericiți și binecuvântați ani, Părinte Profesor!

O capitală pentru viitorul Ortodoxiei europene

Pr. Bogdan Ivanov

Rintre evenimentele de referință care au animat Clujul în anul în care a purtat titlul de *Capitală Europeană a tineretului* s-a numărat și *Întâlnirea Tinerilor Ortodocși din Europa*, un eveniment proaspăt și dătător de ton, care a avut loc între 4 și 7 septembrie 2015. Evenimentul a fost gândit și s-a desfășurat ca o premieră pentru întreaga lume Ortodoxă, care a avut astfel oportunitatea de a-și afirma deschiderea ei universală și ecumenică. La această întâlnire au participat peste 6100 de tineri ortodocși din țară, din Republica Moldova și din diaspora românească, precum și tineri ortodocși din alte țări: Turcia, Rusia, Grecia, Ucraina, Georgia, Bulgaria, Serbia, Macedonia, Polonia, Cehia și Slovacia, Finlanda, Albania și Cipru, Iordania și Siria.

Evenimentul a avut o deschidere panortodoxă și europeană, prin larga participare internațională, dar și prin faptul că el s-a dorit a fi dătător de ton nu doar în Biserica noastră, ci în întreaga lume ortodoxă. Pentru a sublinia aceste valori, tema *Întâlnirii* a fost „*Tinerii ortodocși împreună pentru viitorul Europei*”, dând astfel evenimentului o dimensiune europeană. Prin această întâlnire, Biserica a arătat că poate fi proaspătă și vie, că îi poate aduna pe tineri împreună pentru a-i provoca să se gândească mai mult la lumea în care vor dori să trăiască. Nu a fost un exercițiu de forță, ci unul de curaj, care arată că instituția fondată de Domnul Însuși se poate deschide spre cei care caută răspunsuri, spre tinerii care formează nucleul viu al cetățenilor împărăției cerești. În relație cu tinerii, Biserica a arătat multă deschidere și smerenie, confirmându-le tinerilor că nu puterea, ci slujirea aproapelui este calea prin care ei pot schimba lumea.

O miză importantă a acestei *Întâlniri* a fost asumarea ei la cel mai înalt nivel al Bisericii, prin prezența Preafericitului Patriarh Daniel, alături de IPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, în calitate de gazdă a evenimentului, dar și a celorlalți episcopi prezenți, din țară sau din străinătate. Acest lucru a arătat că tinerii sunt partenerii de misiune ai Bisericii și pot aduce multă energie în această lucrare de propovăduire a Evangheliei.

Întâlnirea a fost deschisă festiv vineri, 4 septembrie, de la ora 18.30, în prezența Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, a Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, gazda evenimentului, a IPS Iosif, Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale, a IPS Justinian Arhiepiscop de Elista, Rusia, a PS Qais, Episcop de Erzurum, Iordania, a PS Iona, Episcop de Obukhovo, Ucraina, a PS Petroniu, Episcopul Sălajului, a PS Macarie, Episcopul Românilor din Europa de Nord și a PS Justin, Arhiepiscop vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului. Alături de ierarhii prezenți au fost și reprezentanți ai autorităților locale și centrale, oameni din lumea academică, dar și credincioșii clujeni care s-au alăturat participanților în această sărbătoare a tineretului. Ierarhii și invitații au adresat tinerilor mesaje în care și-au exprimat speranța că prezența lor la Cluj este un semnal de încredere într-un viitor creștin al Europei, ancorat în principiile Evangheliei și ale bunei conviețuirii.

Un moment de mare impact al primei seri a fost cântarea *Imnului Întâlnirii* de către Ilinca Băcilă, dar și plantarea *Copacului tineretului*, ca un simbol viu al acestui eveniment, însoțit de salutul „Hristos în mijlocul nostru!”, rostit de fiecare delegație în limba lui, la care mulțimea de tineri a răspuns entuziast: „Este și va fi!”. Acest veritabil dialog al bucuriei a reprezentat esența întregii *Întâlniri*, care a stat sub semnul entuziasmului descoperirii lui Hristos în tineretea și în aspirațiile celor prezenți. După rugăciunea de seară, care a încheiat momentul festiv, Mitropolitul Iosif al Europei Occi-

dentale și Meridionale a rostit pentru tinerii prezenți o meditație. Seara a prelungit atmosfera de bucurie a tinerilor și s-a încheiat printr-un concert susținut de celebra formație *Holograf*, pe scena din piața Unirii, primit de public cu multă emulație și euforie.

În această întâlnire, atât Biserica, dar mai ales tinerii au fost foarte credibili, prin faptul că au arătat că poți să te rogi și să ascuți mai apoi un concert de muzică pop, că poți să te bucuri fără să faci excese, dar mai ales că poți interacționa sincer cu o lume care te privește cu simpatie, fără a fi agresiv. Prezența ierarhilor la concerte, în mijlocul tinerilor, în sălile de dezbateri sau în sălile de spectacole a redus substanțial distanța artificial creată între păstori și tinerii păstoriți.

A doua zi, sâmbătă, 5 septembrie a început cu rugăciunea de dimineață în fața Catedralei, la finalul căreia Episcopul Macarie al Europei de Nord le-a rostit tinerilor o meditație. Apoi, prima parte a zilei fost dedicată interacțiunilor și dezbaterilor coordonate, organizate pe grupuri mici în liceele centrale din Cluj. Tema acestor dezbateri a fost „*Tinerii și familia în lumina valorilor creștine*” și a grupat în jurul ei subiecte precum: viață, relații interpersonale, căsătorie, familie, în încercarea de a oferi tinerilor răspunsuri la marile lor frământări. Aceste dialoguri, care au încurajat cunoașterea reciprocă a tinerilor, au fost coordonate de profesorii de religie din Cluj, care au participat ca voluntari la acest eveniment. După amiază tinerii au putut să descopere comorile orașului și să viziteze muzeele, bisericile istorice, Grădina Botanică sau Cetățuia și să descopere modelul clujean de conviețuire, care reprezintă în mic o imagine a Europei. Lecția de bună cuviință a fost pentru noi toți o carte de vizită, care ne arată că un oraș devine capitală mai ales prin atitudinea celor care îl locuiesc sau îl vizitează. Imaginea zecilor de grupuri, însoțite de preoți și voluntari care au animat patru zile Clujul, va rămâne sub semnul unei invazii pozitive a tinerilor, domici de a descoperi comorile unei lumi necunoscute pentru ei, dar și de a împărtăși tuturor bucuria acestor mici revelații. Tinerii s-au putut bucura și de spectacolul de teatru oferit de grupe de tineri amatori în sala de spectacole a Cercului Militar sau de concertul tinerilor chitariști amatori din Piața Unirii sau de atelierile de rucodelie organizate de voluntarii ASCOR în piața Catedralei.

Seara l-a avut ca invitat special pe părintele Arhimandrit **Zaharia Zaharou** de la Essex, care a susținut în Sala Polivalentă din Cluj conferința „*Relațiile interpersonale în lumina relației noastre cu Dumnezeu*”, în prezența PF Patriarh Daniel, a IPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei și a celorlalți ierarhi prezenți. Nutrit din filonul duhovnicesc al părintelui Sofronie Saharov, părintele Zaharia le-a vorbit tinerilor despre înțelepciunea cu care aceștia trebuie să își construiască universul propriilor lor relații, pornind de la modelul suprem al iubirii Sfintei Treimi. La finalul conferinței, Părintele Patriarh Daniel i-a acordat Părintelui Zaharia *Crucea Patriarhală*.

Duminica a fost ziua festivă a *Întâlnirii*, care a probat din plin entuziasmul și credința celor șase mii de tineri care au participat la Liturgia oficiată pe altarul din fața Catedralei Mitropolitane, pe ploaie, dar uniți în bucuria de a fi împreună. La Sfânta Liturghie,

Părintele Patriarh Daniel le-a tălcut tinerilor și credincioșilor prezenți pilda Nunții fiului de împărat, vorbindu-le despre necesitatea îmbrăcării sufletului în fapte bune pentru a putea fi vrednici de bunătatea și generozitatea lui Dumnezeu. La Sfârșitul Sfintei Liturghii, Patriarhul Daniel a oferit rectorului Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj, Acad. Prof. Univ Dr. Ioan Aurel Pop, Domnului Emil Boc, primarul municipiului Cluj, președintelui Consiliului Județean, dar și ierarhilor prezenți Medalia și Diploma omagială „Sfântul Ioan Gură de Aur”, în semn de apreciere pentru implicarea lor în organizarea acestui eveniment. După amiaza zilei a fost rezervată tradițiilor, dar și jocurilor interactive, organizate în Parcul Central „Simion Bămuțiu”. Tinerii i-au putut asculta pe Dumitru Fărcaș, pe Vasile Soporan din Frata, pe Teodora și Lenuța Purja, pe Cristian Pomohaci, pe Gavril și Mihai Vârva, într-un foarte antrenant recital de muzică populară, acompaniați de Membrii Orchestrei Profesionale „Cununa Transilvană” și s-au putut bucura de prestația plină de virtuozitate a ansamblului folcloric „Mugurelul” al Universității Babeș-Bolyai, din Cluj-Napoca, care a prezentat mai multe jocuri populare tradiționale.

Momentul culminant al acestei zile, dar și al *Întâlnirii* a fost *Procesiunea Tineretului*, care a pornit din Parcul Mare spre Catedrala Mitropolitană și în care cele 55 de grupuri participante au dat mărturie despre solidaritatea credinței și despre puterea pe care o are tineretea în a schimba lumea. Procesiunea a fost întâmpinată în fața Catedralei de Părintele Patriarh, de Înaltpreasfințitul Mitropolit Andrei și de ceilalți ierarhi, care i-au binecuvântat pe tineri și care s-au rugat împreună cu ei pentru un viitor și pentru pace în Europa și în lume. După rugăciune, meditația a fost rostită de PS Justin Sigheteanul.

Seara a oferit tinerilor bucuria unui concert de muzică folk susținut pe scena mare din Piața Unirii de Ducu Bertzi, Magda Puskas și Florin Săsărman, înfrumusețat prin lansare de către participanți a peste 280 de lampioane. Ca un semn al iubirii părintești, dar și al bucuriei de a avea atâția oaspeți tineri, prezența Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei și cuvintele rostite la acest concert au arătat că muzica rămâne mesajul universal al iubirii, prieteniei și bucuriei. Părintele Mitropolit le-a adresat tinerilor un îndemn la simplitate și bucurie.

Desfășurată sub semnul evenimentului, *Întâlnirea* s-a bucurat și de un moment final, foarte complex și emoționant care s-a desfășurat în dimineața zilei de luni, 7 septembrie 2015 pe arena Sălii Sporturilor „Horia Demian” din Cluj. Gândit ca un bilanț al celor patru zile petrecute de tineri în Cluj, dar și ca o ultimă bucurie de a fi împreună, festivitatea de închidere a arătat că un astfel de eveniment este o sărbătoare a Bisericii și oferă motive reale de speranță că în tineretul creștin de astăzi găsim destulă sănătate sufletească pentru a avea un viitor senin al lumii în care trăim. Părintele Patriarh Daniel a adresat tinerilor mesajul de fi misionari în lume prin prezența și prin entuziasmul lor și de a inspira și altor tineri bucuria credinței. După ultimul salut al delegațiilor străine și din țară care au fost prezente la Cluj, ceremonia de predare a ștafetei de la Cluj la București pentru viitoarea *Întâlnire* a tinerilor ortodocși a fost momentul culminant al acestei festivități. Prin darurile simbolice pe care organizatorii clujeni ai *Întâlnirii* le-au dat membrilor delegației Arhiepiscopiei Bucureștilor, dar și prin entuziasmul miilor de tineri care au umplut la refuz gradenele Sălii Sporturilor s-a arătat că există un mare orizont de așteptare pentru astfel de evenimente, ce merită tot efortul pentru a fi împlinit. Festivitatea de încheiere s-a terminat prin rugăciunea de călătorie și binecuvântarea finală, rostite de Părintele Mitropolit Andrei.

Prin prezențele străine, prin înalții oaspeți care au stat patru zile împreună cu acești tineri, evenimentul a arătat clar că la Cluj am avut o capitală a ortodoxiei tinere europene. Biserica Ortodoxă Română a câștigat în rândul tinerilor nu doar un capital de imagine, ci, în primul rând unul de încredere, pe care trebuie să îl fructifice în anii care vor urma. Ce încearcă să facă Biserica în lume, prin slujitorii ei, pot face tinerii cu mult mai multă ușurință și credibilitate în generația lor. Rămâne doar să cultivăm acest capital de entuziasm și să menținem deschise canalele spre lume. Ar fi păcat ca toate aceste lucruri bune să nu continue sub alte forme și la alte niveluri și în anii care urmează, pentru că orașul Cluj, prin populația lui tânără și studioasă, este o capitală a tineretului în fiecare an. Dacă am reușit să respirăm un aer european, ar fi păcat să ne reîntoarcem la aerul moale și banal al unui oraș de provincie.

Clujul s-a dovedit ospitalier și bine articulat, cu biserici pline de istorie, cu parcuri și grădini frumoase, cu instituții culturale de referință, dar și cu o infrastructură demnă de o capitală europeană. Acest lucru ne confirmă nouă, celor care îi respirăm zilnic aerul, că avem un oraș care trebuie să iradiază tinerete și mai ales civilitate și bun simț cotidian.

Acestea sunt valorile pe care putem clădi o capitală, dar, ca orice citadelă, ea pornește din suflet. Și Clujul s-a umplut de mult suflet tânăr în acest an.

Charles de Foucauld și „taina fratelui”

Ierom. Benedict Vesa

Intre Charles de Foucauld întâlnirea omului cu Dumnezeu este mediată de „frații Domnului prea mici”. Dumnezeu se descoperă, în spirit evanghelic, în cel sărac, cel străin, cel exilat, cel neînsemnat. Dialogul lui Dumnezeu cu omul nu se realizează doar la nivel spiritual, ci, mai ales, în întâlnirea cu aproapele. În cuvintele sale, acest moment este descris prin „Iată-mă la dispoziția ta!”. Aproapele este cel de care sunt responsabil, chiar mai important decât mine. Această dispoziție iubitoare este tradusă într-o spiritualitate de tipul „vieții din Nazaret”, după modelul petrecerii în sărăcie și simplitate a lui Hristos în orașul copi-lăriei Sale. Sintagma cu valoare de fundament, preluată de la părintele său duhovnicesc, abatele Huvelin, îi va construi întreaga arhitectură a vieții: „Iisus Hristos și-a asumat ultimul loc pe care nimeni nu l-a putut lua vreodată”.

Se naște la Strasbourg pe 15 septembrie 1858, într-o familie aristocrată. Din fragedă pruncie își pierde ambii părinți. Va rămâne, împreună cu sora sa mai mică, Marie, în custodia bunicului său, colonelul Beaudet de Morlet. Studiile urmate în orașul Nancy, unde se mută împreună cu bunicul său după terminarea războiului dintre Franța și Prusia, vor fi impregnate de spiritul lui Voltaire, care își va pune amprenta pe formarea religioasă a tânărului. Așa se face că la vârsta de 16 ani se declară agnostic și se îndepărtează de credința familiei. Vor urma 12 ani de incertitudini și căutări. Pe linia profesiei bunicului său, în 1876 va urma cursurile Academiei „Saint Cyr”, visând la o carieră militară. Se înrolează în luptele din Algeria, în care era implicată țara lui. Acest moment devine decisiv pentru formarea sa ulterioară, căci acum ia primul contact cu austeritatea vieții deșertice. Pentru o personalitate puternică și rebelă, asprimea ascetică a unei vieții în singurătate și sărăcie îi oferea spațiul propice pentru libertatea interioară pe care o căuta. Până la urmă se va și caracteriza drept un „aventurier al solitudinii”¹.

Un moment de cumpănă din itinerariul său biografic îl reprezintă întâlnirea cu abatele Huvelin, urmată de convertirea lui. Într-una din scrisorile sale va afirma: „Imediat ce ajungi la credința în Dumnezeu îți dai seama că nu ai fi putut face altceva decât să trăiești pentru El. Vocația mea religioasă a început odată cu recucerirea credinței”². Această convertire este însoțită de dorința intensă de a îmbrățișa viața monahală într-o formă cât mai austeră. Perioada de pregătire se va întinde de-a lungul a trei ani, timp în care ia contact direct cu simplitatea și sărăcia din Nazaret, în timpul unui pelerinaj în Țara Sfântă. De aici atracția de a imita viața lui Hristos în forma ei cea mai umilă, de unde conceptul „viața din Nazaret”, care îi va desemna regula sa monastică. În 1890 intră în mănăstirea trapistă Notre-Dame de Neiges, cu promisiunea de a fi transferat în comunitatea de la Akbes din Siria. Aici va petrece șase ani cu dorința de a-i oferi lui Dumnezeu sacrificiul maxim posibil, prin depărtarea de casă și condițiile dificile de viață. După o perioadă petrecută la Nazaret, în 1901 va fi hirotonit preot în Franța, la vârsta de 43 de ani.

Se transferă foarte curând în Maroc unde încearcă să pună în practică la modul cel mai riguros posibil principiile „vieții din Nazaret”, identificând în cei care îl înconjurau pe frații Domnului „prea mici”: „Aș vrea ca toți locuitorii, creștini, musulmani, evrei și păgâni, să mă considere fratele lor, fratele universal”. Deși auster și riguros în ceea ce privește propriul stil de viață, Charles își manifestă ospitalitatea față

de toți cei care ajung la așezământul său. De aceea Antonio Furioli va afirma: „Spiritualitatea sa a fost una esențială și, deși austeră, totuși ospitalieră. El transmitea oricărei persoane care se apropia bucuria de a fi ascultat, iubit, respectat... Charles de Foucauld a ales deșertul Sahara nu pentru a fugi departe de oameni, ci dintr-o dorință vie de comuniune, de întâlnire, dintr-o nevoie neînvinșă de fraternitate. Acesta s-a dus în deșert pentru a-i întâlni pe cei săraci, pentru a trăi ca unul dintre ei, pentru a se face aproape, accesibil, unul la care se putea apela în orice moment. Nu este vorba de a fugi în deșert, ci de a descoperi cotidianul ca loc firesc pentru sfințenie”³.

Lucrarea sa misionară ilustra cele două dimensiuni ale vieții creștine – o perioadă de solitudine interioară cu Hristos și în Hristos, urmată de manifestarea și propovăduirea acestei experiențe celorlalți prin ospitalitate, bunătate și frățietate. Legat de această frățietate, el însuși își mărturisește dorința de a fi prietenul tuturor, buni și răi. Se dedică intens studiului limbii tuaregilor, un trib al deșertului din zona nord-sahariană. Astfel că, în 1907, publică un dicționar francez-tuareg, iar un an mai târziu un manual de gramatică a acestei limbi locale. În același timp pornește demersurile pentru realizarea unei căi ferate trans-sahariene, o linie telegrafică și o stație meteorologică. Ultimii săi ani de viață se derulează sub semnul incertitudinii din pricina luptelor din această zonă. Într-un astfel de context, pe 1 decembrie 1916, așezământul său este înconjurat de un grup de 40 de combatanți, prin concursul unui apropiat. În acest incident își va pierde în mod martiric viața. În anul 2005 va fi beatificat de către Biserica Apuseană, cu apelativul de „frate universal”.

Charles de Foucauld ne-a lăsat diverse scrieri duhovnicești, peste 15 mii de pagini dactilografiate, fără intenția de a le publica vreodată, cu excepția regulilor de viață pentru confrății săi. O primă serie de scrieri se concretizează în diverse comentarii biblice, construite pe cele două dimensiuni ale spiritualității sale – retragerea în deșert și slujirea soci-

ală. Aceste scrieri sunt urmate de meditații și reflecții la sărbătorile cele mai importante ale anului liturgic, concentrate pe exemplele sfinților. În al treilea rând, bibliografia sa cuprinde o serie de scrisori, care dezvăluie dinamismul vieții sale interioare, expresie a căutării sale duhovnicești.

Insistând atât de mult pe slujirea aproapei, de unde și așezământul său era numit „fraternitate”, s-a înscris în istoria spiritualității recente drept „fratele universal”³. Într-un timp în care spiritul colonialismului era încă viu, cu tot ceea ce permitea, inclusiv vânzarea de sclavi, fratele Charles, într-un spirit profetic, proclamă egalitatea tuturor, înglobând întreaga umanitate într-o dragoste atotcuprinzătoare duhovnicească. Deschiderea universală a spiritualității sale devine proiectul său de viață și motivul convertirii sale: „dragostea de Dumnezeu, dragostea de oameni, aceasta va fi întreaga mea viață”⁴. În consecință, dorința sa era ca toți ceilalți să îl considere fratele lor: „Aș vrea ca toți locuitorii, creștini, musulmani, evrei și păgâni, să mă considere fratele lor, fratele universal”⁵.

Dragostea de aproapele înseamnă, de fapt, continuarea în plan uman a dragostei dumnezeiești. Pasajul de la un Dumnezeu al tinereții, descris în categorii filosofice, pe linie raționalist-pozitivistă, la un Dumnezeu al experienței personale, neinstrumentalizat, este decisiv. Pe linie ioaneică, Charles de Foucauld va insista pe faptul că Dumnezeu e Cel care ne-a iubit mai întâi. Acesta este descris ca o mamă iubitoare care suferă și co-pătimește cu oamenii, copiii Săi. Cel care se lasă iubit de Dumnezeu are o singură misiune – aceea de a face cunoscută această dragoste în spațiul în care trăiește. Iar toposul unde se realizează cel mai bine această lucrare este întâlnirea cu cel sărac, cel străin, cel în nevoie, indiferent de apartenența sa religioasă sau etnică. Tocmai de aceea, testamentul său spiritual se înscrie într-un apostolat viu și actual și invită la o aspirație permanentă de a deveni „frate universal” – „doresc să devin fratele tuturor... Iată-mă la dispoziția ta!”.

³ „Il valore e il ruolo dell'esperienza spirituale in Charles de Foucauld”, *Rivista di vita spirituale*, 61 (2007), 2, p. 194.

⁴ Jean-Jacques Antier, *Charles de Foucauld*, Paris, Perrin, 2005, p. 83.

⁵ Scrisoare către Henri Duveyrier.

Breviter

Jurnal de vacanță (II)

Aurel Sasu

Amul trecut, în Canada, m-a stupefiat numărul greu de imaginat al bisericilor de vânzare. Toate, aproape toate, în zonele, așa-zis, rurale. Să fie doar jocul plin de surprize, neplăcute și târzii, ale multiculturalismului? O formulă de civilizație, ca și melting-pot-ul în Statele Unite, pe cât de perfidă, pe atât de nefuncțională! Fiindcă, întârziindu-i imigrantului cu bună știință integrarea sau transformând-o într-un concept cu rezonanțe utopice, nu faci altceva decât să-i prelungești agonia identitară.

La extrema cealaltă, mobilitatea grupurilor etnice și invocarea ei în criza refugiaților este pură ilustrare a unui experiment lamentabil eșuat. E adevărat, bisericile canadiene de care aminteam, indiferent de confesiune, sunt minuscule construcții din lemn, impresionate totuși prin prezența lor simbolică pe mari spații de continent nepopulate! Ce se întâmplă însă în marile orașe europene, cu o populație compactă de sute de mii de locuitori, stabil înscrise într-un model de tradiție creștină? Se întâmplă același lucru, adică mari catedrale sugerând, emblematic, un model de istorie compromisă. În Portugalia, Spania sau Franța! De ce sunt, prin urmare, bisericile goale? Să fie de vină socializarea new-media, cu prăbușirea valorilor uman verticale (tradiția, morala și credința)? S-ar putea! Să fie moda new age, holistic interconectată la un spiritualism sincretic, personal și fără granițe? Posibil! Sau transformarea bisericilor în obiective turistice? Cu siguranță. Cine a văzut în Europa, și la noi, firește, valurile bezmetice ale mulțimii necontrolate, luând cu asalt, în țipete și exclamații, ultimele oaze de liniște ale omului strivit de civilizația zgomotului știe la ce mă refer. O civilizație a dezordinii ca paradigmă a neașezării sufletești. Cine n-a asistat disperat la invazia așa-ziselor grupuri organizate (pelerinaje?), cine nu și-a întrerupt măcar o dată rugăciunea la agresiva fluturare de steag, cine nu și-a suprimat măcar o dată strigătul de disperare în fața acestui nomadism al banului sub masca mântuirii colective, înseamnă că refuză vinovat să recunoască dimensiunea tragică a perversității spiritului, lăsându-se cu bună știință manipulat de ceea ce, cu mulți ani în urmă, Paul Zarifopol numea „lumea betegită” a veacului ce va să vie. Unde să fugă smeritul îngenunchat în fața tropotului de gloată a celor intrați în locurile sfinte doar pentru înveșnicirea prin imagini a pietrei neînsuflețite? Cum să se opună bietul om acestei rătăcirii supravegheate, cum să se apere de această invazie de haos în ceasurile lui însingurate, de dialog cu cerul? Sigur, nu vreau să spun că acesta este motivul imensului număr al bisericilor de vânzare din Canada. Am vrut să ilustrez, aici, la noi și aproape de noi un periculos izolaționism pe care-l trăim, conștient sau nu, în strigătele mulțimilor care ne invadează intimitatea sufletului și a gândului. Problema gravă a lumii în care trăim este una de credibilitate. După euforia sfârșitului de mileniu, am trăit cu toții utopia veacului de armonie, pace, bună înțelegere și reconciliere. Ce-a urmat? Războaie, conflicte armate („pacea rece”), masacre, terorism, o evoluție drapată cinic în aroganță, ipocrizie, ostilitate și politica bunului plac. Am dărâmat un zid (al Berlinului) și am ridicat, în aceeași stare de euforie altele (Statele Unite la granița cu Mexicul, Israelul la granița cu Statul Palestinian, Ungaria la granița cu Serbia), ziduri între India și Pakistan (între cele două State Cipriote, între Arabia Saudită și Irak, între Turcia și Siria), între catolici și protestanți din Irlanda de Nord („zidul păcii”!!!), altul „de securitate” la granița Israelului cu Iordania, altul în zona de demilitarizată coreeană, altul proiectat de Anglia („un inel de oțel”) în jurul terminalului Coquelles al Eurostarului, împotriva afluxului de imigranți, proiectul rusesc al unui zid la granița cu Ucraina, cel estonian la granița cu Rusia etc., etc. Legiferăm *paradigma haosului* și încurajăm enclavizarea spaimei de aproapele nostru. Cum să mai existe o lume „ca întreg” (S.P. Huntington) într-un labirint al zidurilor? Când credeam că religia și cultura au înlocuit ideologia, iată că explozia etnicității a ucis zeci de mii de oameni, împingând alte câteva sute de mii pe drumul fără întoarcere al exilului, aproape biblic prin dimensiuni. Iată un decor mai larg în care înfloresc minciuna, se multiplică răul și se cultivă, cu eleganță diplomatică, duplicitatea. Caută binele ca să fii viu, scria profetul Vechiului Testament. Dar, cine-mi spune unde este astăzi patria binelui? Cine mă convinge că adevărul nu e ținut cu bună știință în robia nedreptății și a necredinței? Și că „satanizarea omului” (Ioanichie Bălan) - înstrăinarea de el însuși - nu e decât începutul unui demers supravegheat de transformare a lui, a omului, într-o unealtă a resentimentului și a ostilității, într-un agent al urii și al împietririi minții. De ce? Ca să poată trăi netulburată elita mediocrităților!

¹ „Charles de Foucauld”, *Grandi mistici dal 300 al 1900*, Bologna, EDB, p. 463.

² Scrisoarea din 14 august 1901.

Deschiderea anului universitar 2015-2016 la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj

Dacian But-Căpușan

Luni, 28 septembrie 2015, a fost deschis în mod festiv anul academic 2015-2016 la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca. Studenții au participat la Sfânta Liturghie și slujba de Te Deum, săvârșite în capela cu hramul „Sf. Ierarh Nicolae” a Campusului Teologic „Nicolae Ivan” de un sobor de preoți, din care au făcut parte membri ai corpului profesoral al instituției, în frunte cu ÎPS Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului.

Ierarhul nostru i-a îndemnat pe profesori și studenți să aibă o viață duhovnicească aleasă, pentru a putea fi pildă celorlalți: „În școlile teologice frământarea de a-L cunoaște pe Dumnezeu e principală, de a cunoaște rolul întregii existențe. Această cunoaștere n-o pot avea decât oamenii cu inimă curată. Oricât de multe descoperiri ar face știința, ele sunt bune. Oricât de mult ar filosofa filosofii, e interesant, dar cunoașterea perfectă e cea la care aspirați voi. Și atunci vă dați seama cât de important e ca să fi un om duhovnicesc, om cu viață curată, ca să-L poți cunoaște pe Dumnezeu. Să ai tu, înainte de toate, bucurie launtrică și apoi s-o poți comunica și altora. Străduiți-vă să aveți o viață spirituală aleasă, o inimă curată, pentru că atunci o să-L cunoașteți pe Dumnezeu”, a afirmat Mitropolitul Clujului.

La rândul său, părintele decan Vasile Stanciu, i-a rugat pe studenți să apeleze la toate mijloacele academice pentru a fi cât mai buni în ceea ce se pregătesc pentru viitor:

„Studenții noștri au venit aici, majoritatea pentru a deveni preoți, dar și profesori de religie, asistenți sociali sau artiști, însă cel mai important lucru este că nu preoția ne mântuiește, nici profesoratul în religie, nici chiar slujba pe care o facem ca asistenți sociali sau pictând icoane. Dar, dacă ajungem la desăvârșirea științei mântuirii sufletului, cred că ne-am atins cu toții scopul pentru care am venit aici. Nu ne îndoim că studenții noștri vor apela și la filozofie și la științele exacte, dar mai cu seamă, pentru a-L cunoaște pe Dumnezeu, vor apela la instrumentele noastre, academice”.

Prelegerea inaugurală a fost susținută, în Aula Magna „Episcop Nicolae Ivan”, de către dl. conf. univ. dr. Radu Preda, președinte executiv al Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc, având tema: *“Totalitarismul în memoria istorică și spirituală. Considerații social-teologice”*.

Apoi studenții s-au întâlnit cu tutorii de an.

Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca intră în al 26-lea an universitar de la renașterea învățământului teologic ortodox universitar la Cluj, cu 436 de studenți la nivel licență, la cele patru specializări acreditate - Teologie pastorală, Teologie didactică, Teologie asistență socială și Artă sacră - și 161 de studenți la nivel master, la cele șase specializări acreditate: *Doctrină și hermeneutică creștin ortodoxă Ortodoxie românească și viață liturgică Pastorație și duhovnicie Artă Sacră. Conservarea, restaurarea și crearea bunurilor culturale, Bioetică – Morală, etică și deontologie, Consiliere pastorală și asistență psihosocială*.

În cadrul facultății funcționează, începând cu anul 1995 Școala doctorală de Teologie “Isidor Todoran”, în cadrul căreia sunt afiliați 10 conducători de doctorat: ÎPS prof. univ. dr. Andrei Andreicuț, *Spiritualitate ortodoxă*, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, *Muzică bisericească și Ritual*, Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, *Teologia Vechiului Testament, cu elemente de arheologie biblică și limbă ebraică*, Pr. prof. univ. dr. Alexandru Moraru: *Istoria Bisericii Ortodoxe Române cu Noțiuni de paleografie*, Pr. prof. univ. dr. Valer Bel, *Misiologie și ecumenism*, Pr. prof. univ. dr. Ioan-Vasile Leb, *Istorie bisericească universală*, Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană, *Studiul biblic și exegetic al Noului Testament*, Pr. prof. univ. dr. Vasile Gordon, *Omiletică și Catehetică*, Arhim. conf. univ. dr. Teofil Tia, *Teologie Pastorală* și Pr. prof. univ. dr. Ștefan Iloaie, *Morală creștină*. În momentul de față sunt înmatriculați 164 de studenți-doctoranzi.

La cele trei nivele de studii, pe lângă cetățeni români, există studenți din: Republica Moldova, Ucraina, Ungaria, Germania, Grecia, SUA, Irlanda, Spania și Israel.

Facultatea are parteneriate de cooperare internațională cu Facultatea de teologie a Universității Aristotel din Tesalonic,

Institutul Catolic din Paris, Institutul Teologic Ortodox “Saint Serge” Paris, Facultatea de Teologie Vechi-catolică din Berna, Universitatea “Ludwig Maximilian” München, Universitatea “Marc Bloch” Strasbourg, Instituto Universitario Sophia (Italia) și Academia Teologică din Kiev.

Parte componentă, din 1992 a Universității “Babeș-Bolyai”, universitate de cercetare avansată și educație, Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca este fondatoare și principal coordonator a unor unități de cercetare precum: Institutul de Cercetări Istorice și Teologie Comparate „Ioan Lupaș”, Centrul de Studii Biblice, Centrul de Studii Ecumenice și Interreligioase, Centrul de Bioetică, Centrul Orientalia, Centrul de Creație și Cercetare Continuă “Sf. Evangelist Luca”.

În data de 6 decembrie 2013 a fost inaugurat noul sediu al facultății, primul dintre cele trei edificii care vor compune Campusul Teologic „Nicolae Ivan”. Clădirea se desfășoară pe șapte nivele, conținând. Aula Magna, paradisul, biblioteca, amfiteatrul de mu-

zică, săli de curs și seminar, laboratoare și birouri pentru cadrele didactice.

În aceeași zi, 29 septembrie 2015, în Aula Magna a Universității “Babeș-Bolyai” s-a desfășurat deschiderea oficială a noului an academic, eveniment la care a luat parte Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, toți decanii, profesorii și studenții celor 21 de facultăți, dar și personalități culturale și politice din țară și din străinătate. În acest an, ceremonia a marcat aniversarea a 20 de ani de existență a Liniei de studii în limba germană din Universitatea „Babeș-Bolyai”.

Au luat cuvântul acad. prof. univ. dr. Ioan-Aurel Pop, Rectorul Universității și pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, Președintele Senatului. Momentele muzicale au fost susținute de corul celor patru facultăți de Teologie din cadrul universității, dirijat de către Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu.

Activități ale Facultății de Teologie Ortodoxă august-septembrie 2015

Dacian But-Căpușan

In ziua de 24 iulie 2015, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, a susținut la sediul Mitropoliei Germaniei și a Europei de Nord din Nürnberg conferința “Mari duhovnici: Arhimandritul Ioan Iovan de la Recea”.

Mănăstirea „Buna Vestire” de la Pătrângenii, județul Alba, a găzduit în perioada 5-17 august 2015 a zecea ediție a Taberei Naționale de Artă Sacră, organizată în colaborare cu Centrul de Creație și Cercetare Continuă “Sfântul Evangelist Luca” al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca. Tema ediției din anul acesta a fost: *Puterea imaginii*.

În ziua praznicului Adormirii Maicii Domnului, 15 august, după Sfânta Liturghie, a avut loc vernisajul expoziției.

Proiectul este coordonat de Asist. univ. dr. Marius-Dan Ghenescu, președinte al Centrului „Sfântul Evangelist Luca”.

In 14 august 2015, ajunul Praznicului Adormirii Maicii Domnului, la Mănăstirea Strâmba, Episcopia Sălajului, cu prilejul hramului acestui așezământ, la slujba privegherii, cuvântul de învățătură: *Maica jertfei salvatoare* a fost susținut de către Pr. lect. univ. dr. Gheorghe Șanta.

In 15 august 2015, ziua Praznicului Adormirii Maicii Domnului, la Mănăstirea Nicula, la Sfânta Liturghie, oficiată în sobor de arhieriei - Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului, Mitropolitul Alexandru de Pereislav (Ucraina), Preasfințitul Lucian, Episcopul Caransebeșului și Preasfințitul Timotei, Episcopul Ortodox al Spaniei și Portugaliei - înconjurați de un sobor impresionant de preoți și diaconi, răspunsurile la strănă au fost date de Corul „Psalmodia Transylvanica” al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, dirijat de către Părintele prof. univ. dr. Vasile Stanciu, decanul facultății.

In după amiaza zilei de 15 august 2015, sediul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca a fost vizitat de ÎPS Părinte Alexandru, Mitropolit de Pereiaslav-Hmelnițki și Vișniv și Vicarul Mitropoliei Kievului, prezenți și la hramul mănăstirii Nicula.

Duminică 23 august 2015, Pr. lect. univ. dr. Gheorghe Șanta a slujit, împreună cu ieromonahii și ierodiaconii obștii, la Mănăstirea Nicula și a predicat despre tânărul bogat.

In perioada 27-28 august 2015 s-a desfășurat examenul pentru obținerea gradului didactic II pentru profesorii de religie. Au participat 17 de dascăli din: Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, Arhiepiscopia Romanului și Bacăului, Episcopia Maramureșului și Sătmărulei și Episcopia Sălajului.

In zilele de 2 și 3 septembrie 2015, cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în prezența PS Sale Varlaam Ploieșteanul, Episcop Vicar patriarhal, și a ÎPS Sale Prof. univ. dr. Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului și a Conf. univ. dr. Adrian Lemeni, consilier patriarhal al Sectorului teologic-educational, a avut loc la Constanța, întrunirea Colegiului Decanilor Facultăților/conducătorilor Departamentelor de Teologie Ortodoxă din cuprinsul Patriarhiei române. La întrunire au fost dezbătute o serie de probleme cu care se confruntă în această perioadă învățământul teologic universitar.

Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca a fost reprezentată de către Pr. decan Vasile Stanciu.

Sâmbătă, 6 septembrie 2015, Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca a fost vizitată de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, însoțit de ÎPS Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului; ÎPS Părinte Iosif, Mitropolitul ortodox român al Europei Occidentale și Meridionale, și PS Părinte Qais, Episcop de Erzurum (Patriarhia Antiohiei).

Duminică, 6 septembrie 2015, la Sfânta Liturghie săvârșită în fața Catedralei Mitropolitane din Cluj-Napoca, cu ocazia Întâlnirii Tinerilor Ortodocși din Europa - organizată de Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului -, de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, înconjurați de un sobor de ierarhi români și străini din care au făcut parte: ÎPS Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului; ÎPS Părinte Iosif, Mitropolitul ortodox român al Europei Occidentale și Meridionale; ÎPS Părinte Justinian, Arhiepiscop de Elista (Patriarhia Moscovei); PS Părinte Qais, Episcop de Erzurum (Patriarhia Antiohiei); PS Părinte Iona, Episcop de Obuchovo (Biserica Ortodoxă Ucraineană); PS Părinte Petroniu, Episcopul Sălajului, PS Părinte Macarie, Episcopul ortodox român al Europei de Nord; PS Iustin Sigheteanul, Arhiereu-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărulei, răspunsurile au fost cântate alternativ în limbile română, greacă și slavonă de către corul de cameră Psalmodia Transylvanica al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, dirijat de Pr. prof. Vasile Stanciu, decanul Facultății. De asemenea Corul «Psalmodia Transylvanica» a marcat prin intonarea imnului patriarhal momentele de sosire și plecare a PF Părinte Patriarh la Cluj-Napoca, la Centrul Eparhial (4-7 septembrie).

In perioada 7-16 septembrie 2015 a avut loc examenul de admitere la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, nivel licență și master sesiunea a II-a.

Marți, 15 septembrie 2015, cu participarea ÎPS Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului a avut loc consfătuirea profesorilor de Religie ortodoxă din jud. Cluj. În cadrul acsteia Părintele Arhim. conf. univ. dr. Teofil Tia, duhovnicul Facultății de Teologie Ortodoxă a susținut comunicarea: *Religia – unica promotoare a conceptului de adevăr absolut în culturile secularizate*.

In zilele de 24 și 25 septembrie 2015 s-a desfășurat examenul de admitere la Școala Doctorală de Teologie „Isidor Todoran” a Facultății noastre. În cadrul acestei școli sunt afiliați 10 conducători de doctorat, pentru următoarele specializări: *Spiritualitate ortodoxă, Muzică bisericească și Ritual, Teologia Vechiului Testament, cu elemente de arheologie biblică și limbă ebraică, Istoria Bisericii Ortodoxe Române cu Noțiuni de paleografie, Misiologie și ecumenism, Istorie bisericească universală, Studiul biblic și exegetic al Noului Testament, Omiletică și Catehetică, Teologie Pastorală și Morală creștină*.

In cadrul Școlii doctorale de Teologie Ortodoxă „Isidor Todoran” a avut loc susținerea publică a tezelor de doctorat:

- 21 septembrie 2015: *Patriarhul Avraam - paradigmă a credinței în cele trei religii ale cărții*, a pr. Aurelian-Nicu Reit,

- 21 septembrie 2015: *Suferință și mântuire – o abordare exegetică a capitolului 53 din Cartea Isaia*, a d-lui Emanuel-Bogdan Chezan.

Alcătuite sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, la specializarea Teologia biblică a Vechiului Testament cu noțiuni de Arheologie biblică și limbă ebraică clasică.

- 22 septembrie 2015: *Acedia - aspecte istorice și ipostaze contemporane*, a d-lui Petru-Florin Ormenișan

- 22 septembrie 2015: *Fenomenologia suferinței în romanele dostoievskiene (manifestări și mărturii - glas al conștiinței)*, a d-lui Silviu-Cristian Rad

(continuare în p. 7)

(continuare din p. 6)

Alcătuite sub îndrumarea ÎPS prof. univ. dr. Andrei Andreicuț, la specializarea Teologie morală și spiritualitate ortodoxă.

- 26 septembrie 2015: *Heruvicul în tipăriturile psaltice românești din secolele XIX-XX*, a diac. Ioan-Marian Colțan, alcătuită sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, la specializarea Muzică bisericească și ritual.

- 28 septembrie 2015: *Epistola către Coloseni. Introducere, comentariu și teologia epistolei*, a d-lui Nicolae-Olimpiu Benea, alcătuită sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană, la specializarea Studii biblice și exegetice al Noului Testament.

- 29 septembrie 2015: *Patriarhul Fotie al Constantinopolului (858-867 și 877-887) și actualitatea ecumenică a operei sale*, a pr. Virgil Cerceș,

- 29 septembrie 2015: *Studiul Istoriei bisericești universale în Facultățile de Teologie Ortodoxă din România între anii 1918-1990*, a d-rei Oana Pop, alcătuite sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Ioan-Vasile Leb, la specializarea Istorie bisericească universală.

Joi, 24 septembrie 2015, Parohia Sf. Treime din Cluj-Napoca, prin pr. dr. Cristian Baci, a organizat o seară duhovnicească cu tema: *Tinerii și experiența întâlnirii cu Dumnezeu*. A fost invitat și a susținut o comunicare Părintele Arhim. conf. univ. dr. Teofil Tia, duhovnicul Facultății.

Luni, 28 septembrie 2015, a fost deschis în mod festiv anul academic 2015-2016 la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca. Studenții au participat la Sfânta Liturghie și slujba de Te Deum, săvârșite în capela facultății de un sobor de preoți din care au făcut parte membri ai corpului profesoral al instituției, în frunte cu ÎPS Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului.

Prelegerea inaugurală a fost susținută, în Aula Magna „Episcop Nicolae Ivan”, de către dl. conf. univ. dr. Radu Preda având tema: *„Totalitarismul în memoria istorică și spirituală. Considerații social-teologice”*.

Sfântul Apostol și Evanghelist Luca - model desăvârșit al iconarilor și medicilor

Marcel Munteanu

Lrăitor în primul veac creștin, Sfântul Apostol și Evanghelist Luca a făcut parte din grupul celor 70 de ucenici ai lui Hristos. El este autorul celei de-a treia Evanghelii, pe care o consideră *cel dintâi tratat pe care l-am scris* (Faptele Apostolilor 1, 1) și a cărții Faptelor Apostolilor. Născut în Antiohia Siriei, a primit în anii tinereții o educație aleasă, polivalentă, dedicându-se filozofiei, medicinei și artei. Detalii despre viața și activitatea sa găsim în mod special în scrierile Noului Testament și mai târziu în Sfânta Tradiție (Viețile Sfinților, Proloage etc.). A fost medic și discipol al Sfântului Apostol Pavel, pe care l-a însoțit în câteva călătorii misionare. De acest ultim amănunt aflăm din cea de-a doua Epistolă către Timotei 4, 11, unde se precizează *Numai Luca este cu mine*.

Evanghelia sa include câteva episoade specifice și unice, cum ar fi Nașterea din Fecioară a Mântuitorului (Luca 1, 2), dar și parabolele Bunului Samaritan (Luca 10, 25, 37) și a Fiului Risipitor (Luca 11, 15-32). Totodată Evanghelistul Luca dă prețioase informații legate de Patimile Domnului și de celelalte evenimente petrecute în viața lui Hristos. Privită în ansamblu, Evanghelia sa mărturisește despre compasiune, fiind o Evanghelie a *îndurării*, Luca punând accentul asupra sărăciei, rugăciunii, a curățeniei sufletești, iertării, amintind aici iertarea dată fiului risipitor, a lui Iisus pe cruce (Doamne, iartă-le lor...) și altele. Acestea denotă faptul că scrierea sa se adresa păgânilor sau ne-evreilor. Prezența personajelor feminine este bine conturată, mai mult decât la ceilalți evangheliști, spre exemplu sunt pomenite: Maria, Elisabeta, văduva din Nain și femeia cea păcătoasă.

Apostolul Luca s-a dovedit după Tradiție nu doar un artist al cuvintelor, dar și al icoanelor, despre el se spune că a pictat primele icoane ale Maicii Domnului cu Pruncul. Se consemnează că atunci când a văzut icoana (posibil Hodighitria), Fecioara Maria ar fi exprimat: *Darul Celui ce S-a născut din mine și al meu să fie cu icoanele acestea. Sfântul Luca a mai zugrăvit pe lemn și chipurile sfinților și marilor Apostoli Petru și Pavel, și de la dânsul s-a început în toată lumea acel bun și preacinstit lucru, adică zugrăvirea sfințelor icoane, întru slava lui Dumnezeu, a Maicii Lui și a tuturor sfinților, pentru împodobirea Bisericii și spre mântuirea credincioșilor, celor ce cu dreaptă credință cinstesc sfintele icoane*¹.

În *Erminia picturii bizantine*, Dionisie prezintă modul cum poate fi reprezentat Evanghelistul Luca: astfel el apare ca un tânăr cu părul creț, având barbă rară și susținând la pieptul său Sfânta Evanghelie. Himationul său este în general colorat în nuanțe de

roșu, în vreme ce tunica poate fi verde închis sau albastru. În miniaturi se poate vedea purtând veșminte zugrăvite în albastru și violet. Unele icoane ni-l înfățișează stând ghemuit pe un scaun și pictând icoana Maicii Domnului Hodighitria sau Povățuitoarea, ori scriindu-și Evanghelia, pe a cărei filă deschisă se citesc următoarele: *Deoarece mulți s-au încercat să alcătuiască o istorisire despre faptele deplin adevărate între noi...*². În jurul său se evidențiază un peisaj citadin (case, ziduri, baldachin), elemente definitorii ce pot fi vizualizate și în pandantivul cupolei Pantocratorului. Alături de el este pictat simbolul său, care este vițelul. Acest detaliu este explicat uneori prin referire la sacrificiul din templu, de la începutul Evangheliei sale.

Chipul său mai apare redat în registrul Sfinților Apostoli de pe iconostas, precum și pe Ușile Împărătești împreună cu ceilalți Sfinți Evangheliști: Matei, Marcu, Ioan, încadrând scena Bunei Vestiri.

Sfântul Evanghelist și Apostol Luca este recunoscut drept sfânt octotitor al artiștilor – iconarilor și medicilor - chirurgilor. De aceea, fiecare iconar, atunci când începe a picta o icoană, își îndreaptă gândurile spre Evanghelistul Luca chemându-l în rugăciune să mijlocească înaintea lui Dumnezeu izbânda finală a lucrării.

Sfântul Evanghelist Luca pictând icoana Maicii Domnului Hodighitria, tempera pe lemn, sec. al XVII-lea, Muzeul Bizantin, Atena.

Pavel, Luca a propovăduit în Italia, Galia, Dalmația și Macedonia unde a condus Biserica din Filipi, comunitate întemeiată de Apostolul Neamurilor. Apostolul și Evanghelistul Luca a murit la o vârstă înaintată, în jurul vârstei de 80 de ani, în localitatea Ahaia din Grecia³. Moaștele sale au fost reînhumate în Biserica Sfinții Apostoli din Constantinopol în veacul al IV-lea, iar după aceea au fost duse la Padova, în Biserica Sfânta Iustina în secolul al XIII-lea. Biserica Ortodoxă îl prăznuiește totdeauna în ziua de 18 octombrie el fiind amintit și în ziua de 4 ianuarie, la Soborul Celor Șaptezeci.

Fie ca cei ce ne învrednicim cu una din aceste profesii (pictor sau medic), dar și noi, toți, credincioși să-l chemăm în rugile noastre ca pe un călăuzitor și proteguitor către Domnul.

² Dionisie din Furna, *Erminia picturii bizantine*, Ed. Sophia, București, 2000, pp.148-150.

³ David Hugh Farmer, *Oxford dicționar al Sfinților*, Ed. Univers enciclopedic, București, 1999, pp.334, 335.

⁴ Leonid Uspensky, Vladimir Lossky, *Călăuziri în lumea icoanei*, Ed. Sophia, București, 2003, p. 133.

Un istoric care dorea să fie preot

Mircea Gelu Buta*

In ziua de 13 aprilie 2012, în Vinerea Mare, înceta din viață profesorul Florin Constantiniu (1933-2012), membru titular al Academiei Române, perceput atât de mediile științifice, cât și de opinia publică drept cel mai reprezentativ istoric din perioada post-comunistă. Această percepție Florin Constantiniu o datorează operei sale istoriografice, încununată de lucrarea „O istorie sinceră a poporului român”, care a cunoscut patru ediții¹.

Florin Constantiniu a lăsat și un volum de memorii, „De la Răutu și Roller la Mușat și Ardeleanu”², scris cu evident talent literar. Pentru a înțelege titlul, trebuie spus că prima pereche de nume desemnează un sinistru tandem de culturnici, comuniști rusofoni, care au masacrat cultura noastră națională, inclusiv istoriografia, de la sfârșitul anilor 40 până la „dezghețul” din anul 1955 (când

* Prof. Dr. Facultatea de Teologie Ortodoxă, UBB Cluj-Napoca, e-mail: butamircea@yahoo.com.

¹ FLORIN CONSTANTINIU, *O istorie sinceră a poporului român*, ediția a III-a revizuită și adăugită, Editura Univers Enciclopedic, București, 2002. Ediția a IV-a (ultima) a apărut în anul 2011 la aceeași editură.

² Idem, *De la Răutu și Roller la Mușat și Ardeleanu*, Editura Enciclopedică, București, 2007.

Mihail Roller se și sinucide), iar a doua alt tandem, reprezentat de niște istorici oficiali ai regimului ceaușist, cu pondere importantă în diriguirea istoriografiei din ultimul deceniu de dictatură.

Pe lângă trăsăturile de istoric, om de cultură și memorialist capabil să redea trăsăturile esențiale ale celor patru decenii de regim totalitar, cu accent pe mediile cultural-științifice din acea perioadă, Florin Constantiniu mai are o trăsătură substanțială: aceea de creștin îmbisericit. El n-a pregetat niciodată să își mărturisească credința în Dumnezeu, inclusiv în anii '50 ai secolului trecut, decadă denumită și „obsedantul deceniu”. Mai mult, așa cum o spune, Florin Constantiniu a dorit, în copilărie, să devină preot.

Pentru a înțelege mai bine un pasaj din carte, pe cale îl vom reproduce, trebuie menționat că, în anul 1952, Florin Constantiniu, pe atunci student la Facultatea de Istorie, participă la o campanie de săpături în Dobrogea. Cu acest prilej, se afla în preajma profesorului Ioan Bernea, despre care memorialistul consemnează: „Își trecuse doctoratul în teologie la Atena și, în timpul războiului, fusese diacon la capela română din Berlin. Era un foarte bun specialist în arheologie romano-bizantină, astfel că discuțiile cu el, pe teme profesionale, erau deosebit de instructive. // Cum eu însumi voisem, în anii copilăriei, să mă fac preot și intenționez să mă specializez în istoria Bizanțului, dialogul nostru avea din ce se hrăni. Uneori, ne luam la întrecere în privința troparelor sfinților: Cine știa mai multe pe dinafară? Evident, mă întrecea, dar îl vedeam plăcut surprins că un utemist putea să știe troparul Sfântului Nicolae”³.

Ales de profesorul Ioan Bernea pentru a participa la o cercetare arheologică în zona Niculițel, tânărul Florin Constantiniu are revelația unui eveniment major: „Am avut astfel șansa de-a asista la dezvelirea celei mai vechi biserici în plan treflat (...) din spațiul românesc. Descoperire cu totul întâmplătoare, căci rostul săpăturii era de a determina cine înălțase marele val de pământ din vecinătatea Niculițelului: protobulgarii sau, cum avea să se dovedească, românii. Mica biserică a fost, așadar, o surpriză foarte plăcută. În imediata ei vecinătate, o secțiune de val a dat la iveală un mormânt, lângă schelet găsindu-se o monedă de la împărăteasa Teodora”⁴.

Așa cum spuneam, tânărul Florin Constantiniu, mai întâi ca student al Facultății de Istorie din București, iar apoi, din anul 1957, în calitate de cercetător la Institutul de Istorie al Academiei, nu a pregetat să participe la slujbele Bisericii. Pentru aceasta, se va alege cu o sancțiune primită în calitate de membru al Uniunii Tineretului Muncitoresc. Întâmplarea este tratată de memorialist cu un umor retrospectiv, cu atât mai mult cu cât la originea ei se afla o răzbunare cu substrat profesional: Florin Constantiniu optase pentru soluția unui istoric, în dezacord cu altul, tradusă în acuză de „misticism”. Pentru a înțelege contextul, trebuie spus că după un „dezgheț” care a urmat morții lui Stalin, din martie 1953, și care era un eufemism pentru noțiunea „destalinizare”, pus în circulație de scriitorul sovietic Ilya Ehrenburg, reprimarea insurecției comuniste din Ungaria a dus la o nouă „glaciațiune” (expresie aparținând lui Petru Dumitriu). „Reînghețul” avea să fie întărit, în țara noastră, de retragerea trupelor sovietice, consecințele, potrivit datelor avansate de istoric, fiind peste 17.000 de arestări și condamnări. De aceea, memorialistul mărturisește, legat de învinuirea de „misticism”: „M-am numărat printre victimele «cele de-a doua glaciațiuni»”⁵.

Frecventarea și mărturisirea Bisericii nu l-au dus pe istoric în arestul Securității sau pe băncile vreunui tribunal. I-au adus însă reproșuri în ședința organizației UTM din 4 octombrie 1958: „În perioada premergătoare ședinței, aflasem întâmplător că voi primi «vot de blam cu avertisment» pentru că mergeam la biserică! Faptul nu era un secret, căci, ori de câte ori veneam la Biblioteca Academiei, îmi făceam cruce, trecând prin fața bisericii Sf. Nicolae – Tabacul, aflată peste drum, o dată chiar în fața secretarului de partid, cu care mă ciocnisem în stradă, pe când mă închinam”⁶.

În cele din urmă, istoricul s-a ales cu o sancțiune mai mare: excluderea din UTM. Totuși, consecințele nu au fost din cale afară de grave, întrucât Florin Constantiniu și-a păstrat, ulterior, atât postul de cercetător la Institutul de Istorie al Academiei, cât și obiceiul de a merge la biserică. În anii care au urmat prăbușirii fostului regim, istoricul și-a putut mărturisi public atașamentul constant pentru Biserica Ortodoxă, în care a fost botezat. Prin atitudinea sa de creștin îmbisericit, nedintită în vremuri grele, Florin Constantiniu evocă alți doi istorici importanți: pe profesorii Virgil Cândea, un mare savant creștin, și Alexandru Duțu. Aceștia nu au pregetat, în anii '50, să urmeze în secret cursurile Institutului Teologic din București, licențiindu-se, ca și Nina Stănculescu, exegeta de mai târziu a lui Constantin Brâncuși, în această disciplină. Chiar și în anii „Terorii”, cum a fost denumită perioada dintre abdicarea silită a Regelui și moartea lui Stalin (1948-1953), au existat numeroși intelectuali care au continuat să își mărturisească credința în Dumnezeu și în Biserica lor Ortodoxă, exemplul Profesorului Academician Florin Constantiniu nefiind, în acest sens, decât parte din întreg.

³ *Ibidem*, p. 72.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*, p. 197.

⁶ *Ibidem*, p. 198.

¹ *Viețile Sfinților pe Octombrie*, Ed. IBMBOR., București, p. 228.

Pelerinaj în Țara Sfântă - Israel

(8 – 15 noiembrie 2015
11 – 18 noiembrie 2015)

Ziua I: ÎNTÂLNIRE pe AEROPORTUL INTERNAȚIONAL AVRAM IANCU din CLUJ-NAPOCA:

GRUPUL 2: 8 -15 NOIEMBRIE 2015 . (DUMINICA 8 NOIEMBRIE ora 15.50 OBLIGATORIU)

GRUPUL 3: 11 – 18 NOIEMBRIE 2015. (MIERCURI 11 NOIEMBRIE ora 15.50 OBLIGATORIU)

Decolare la ora 17.50 și sosire pe Aeroportul Ben Gurion, lângă Tel Aviv ora 20.50. Ne îndreptăm spre Tiberias. Cazare și cină Hotel 4* în Nazaret.

Ziua II: Mic dejun. Deplasare la Cana – vizitarea bisericii ortodoxe-grecești unde a avut loc prima minune din Galileea: transformarea apei în vin. Nazaret, vizitarea Bisericii catolice Buna Vestire, cea mai mare construcție de cult din Orientul Apropiat și a bisericii ortodoxe Sf. Gavriil cu izvorul Mariei. Continuăm cu Muntele Tabor. Vizitarea bisericii ortodoxe ridicată pe locul unde s-a petrecut Schimbarea la Față a Domnului Hristos. Deplasare la Muntele Fericirilor, vizitarea bisericii. Tabgha unde Iisus a săvârșit minunea înmulțirii pâinilor și a peștilor. Capernaum, oraș denumit și „Cetatea Domnului”, (vizitarea vestitului loc unde Iisus a predicat, casa Sf.Petru). **Opțional și în funcție de timp vizită la Caprice-fabrica de aur și diamante.** Cazare și cină Hotel 4* în Nazaret.

Ziua III: Deplasare pe coasta Mediteranei la Haifa, splendid oraș-port la Mediterană, al treilea oraș ca mărime din Israel, aflat într-un mare golf la poalele Muntelui Carmel. Vizitarea Mănăstirii Stela Maris (Steaua Mării), cu altarul deasupra peșterii Sfântului Prooroc Ilie Tezvitianul și apoi vom privi Templul Cultului Bahai, cu grădinile pe terase suspendate – sit Patrimoniu UNESCO, superioare grădinilor de la Versailles. Cină și cazare în Bethlehem la Hotel 4*

Ziua IV Mic dejun. Deplasare la Bethleem. Vizitarea bisericii ortodoxe și a peșterii unde s-a născut Domnul Hristos, apoi a bisericii romano catolice Sf.Ecaterina și Grota Laptelui. Continuarea drumului în deșert cu microbuze arabe până la Mănăstirea Sf.Sava și Mănăstirea Sf.Teodosie, Zidul Plângerii. Vizită la Biserica ortodoxă românească din Ierusalim. Cină și cazare în Bethlehem la Hotel 4*

Ziua V Mic dejun. Începem pelerinajul urcând pe Muntele Măslinilor, pentru a vedea de sus panorama Ierusalimului și a Sfintei Cetăți. Vizitarea Mănăstirii ruse Eleon, a Bisericii Pater Noster (Tatăl nostru), a Bisericii Dominus Flevit (Domnul a plâns), Biserica ortodoxă rusească Sf Maria Magdalena cu închinare la moaștele Sfintei Ecaterina ducesa Rusiei și a Sfintei Varvara de Smolensk, Grădina Ghetimani cu Biserica Națiunilor, Biserica Mormântului Maicii Domnului și Peștera Ghetimani. Vom intra în Cetatea Sfântă prin Poarta Sf. Ștefan. Parcurgem pe jos Via Dolorosa(DRUMUL CRUCII) cu cele 14 locuri în care s-a oprit Domnul până la Sfântul Mormânt. Urcare pe Golgota, închinare la Piatra Ungerii, intrare și

închinare în MORMÂNTUL DOMNULUI HRISTOS, vizitarea tuturor paradiselor sfinte de lângă Sfântul Mormânt. Cină și cazare Bethlehem Hotel 4*

Ziua VI Mic dejun. Vizită pe Muntele Sionului, la Biserica Adormirii Maicii Domnului, Foișorul – Cina cea de taină, Mormântul marelui rege David. Vizită la mănăstirea ortodoxă SFÂNTA CRUCE(unde a crescut copacul din care s-a realizat Crucea Răstignirii Domnului Hristos). Continuăm drumul la Hozeva și vizităm Mănăstirea cu moaștele Sf. Ioan Iacob Românul de la Neamț. Cină și cazare Bethlehem Hotel 4*

Ziua VII Mic dejun. Deplasare la Ierihon. Intrăm în orașul Ierihon, apoi urmează vizită la biserica ortodoxă-grecească unde vom vedea dudul lui Zahau, Biserica și căminul românesc de la Ierihon și privire asupra Mănăstirii de pe Muntele Quarantaniei. Coborâm la Râul Iordan, unde vom fi botezați simbolic cu apă din Iordan de către preotul grupului, vizităm Mănăstirea Sf.Gherasim de la Iordan. Trecem pe la Qumran (vechiul centru al Esenienilor), cu o scurtă oprire la magazinul de produse cosmetice de la Marea Moartă. Programul zilei se încheie cu intrare gratuită la strandul Chibutzului Kalia și baie în apa sărată a Mării Moarte dacă apa mării este la o temperatură potrivită pentru baie. Cină și cazare Bethlehem Hotel 4*

Ziua VIII Mic dejun. Vizită la Ein Karem – patria Sf.Ioan Botezătorul-cel mai mare om născut de o femeie, vizitarea bisericii Sf.Ioan și a Fântânii Fecioarei Maria. Deplasare la Lida, unde se află biserica și mormântul Sf. Mucenic Gheorghe. Continuăm drumul cu o deplasare la Tel Aviv (cu oprire la principalele obiective turistice), vizită în Iope la biserica ortodoxă Sf.Mihail. **Deplasare spre aeroportul Ben Gurion, decolare de la Tel Aviv ora 21:40, aterizare CLUJ-NAPOCA ora 00.55.**

PREȚ: 660 EURO

- Prețul include:**
- Bilete de avion Cluj-Napoca – Tel-Aviv și Tel-Aviv – Cluj-Napoca;
  - Taxe de aeroport;
  - Asistență în aeroport la sosire și plecare;
  - Primire și transfer de la și la aeroport la sosire și plecare în Israel;
  - 7 nopți cazare la hotel de 4* în Tiberias (2 nopți), Betlehem (5 nopți) - categoria hotelurilor este cea oficiala pentru Israel și Palestina
  - 8 zile demi-pensiune (mic dejun și cină - bufet suedez);
  - Taxa de intrare la obiectivele religioase și turistice din program (Capernaum, Ierihon, Betlehem, Gradina Ghetzimani și taxi pentru Muntele Tabor și Mănăstirea Sf Sava);
  - **Bagaje: bagajul de cală (1 buc.) max. 32 kg/pers., bagajul de mână max. 10 kg/pers. (fără lichide, cosmetice, obiecte tăioase sau ascuțite), dimensiunea bagajului de mână nu trebuie să depășească 56x45X25 CM.**
  - Autocar 3* pentru transport în Israel pe toată durata programului;
  - Ghid evreu de naționalitate română în Israel;
  - Preot însoțitor pentru grup
  - Pretul nu include:**

Asigurarea medicală de sănătate: 38 lei indiferent de vârstă(OBLIGATORIE)

Asigurarea STORNO și medicală – 47 lei de persoană
Tips 30 Euro(pentru ghid și șofer)

Acte necesare
- Pașaport valabil încă 6 luni de la data plecării din țară.

Sărbătoarea Sf. Nectarie în Insula Eghina

(4 – 13 noiembrie 2015)

Ziua 1 (miercuri): Cluj-Napoca(ora 11.00) - Alba Iulia – București – Giurgiu-Russe;

Ziua 2 (joi): Seres – Thesalonik (Biserica Mitropolitană cu moaștele Sf. Dimitrie - Izvorătorul de Mir, Biserica Sf. Sofia (moaștele Sf. Vasile Milostivul), Biserica Sf. Teodora (moaștele Sf. Teodora și a Sf. David Tesaloniceanul) – Paralia Kate-rini (cazare+cina);

Ziua 3 (vineri): Mic dejun. Mănăstirea Sf. Dionisie Olim-pianul – Biserica Sf. Paraschevi de pe Valea Tembi – Comple-xul Monastic de la Meteora – Kalambaka (cazare+cina);

Ziua 4 (sâmbătă): Mic dejun. Igoumenitza – Insula Corfu – Catedrala Sf. Spiridon (moaștele Sf. Spiridon) Biserica Mi-tropolitană (moaștele Sf. Împărătese Teodora); (cazare+cina în Kalambaka);

Ziua 5 (duminică): Mic dejun. Mănăstirea Kato Xenia (Brâul Maicii Domnului) – Atena/ Eghina (cazare);

Ziua 6 (luni): Mic dejun. Participare la slujba prilejuită

de Sărbătoarea Sf. Nectarie din Eghina. Atena (cazare+cina);

Ziua 7 (marți): Mic dejun. Mănăstirea Sf. Efrem din Nea Makri (moaștele Sf. Efrem cel Nou) – Canalul Corint Mănăs-tirea Sf. Patapie (moaștele Cuv. Patapie Tămăduitorul și moaștele Sfintei Ipomoni).Atena (cazare + cina);

Ziua 8 (miercuri): Mic dejun. Insula Evia (Sfântul Ioan Rusul, Mănăstirea Cuv. David Bătrânul) – Paralia Katerini (cazare+cina);

Ziua 9 (joi): Mic dejun. Paralia Katerini– București – Alba Iulia – Cluj-Napoca.

PREȚ: 395 EURO

- Servicii incluse:**
- Transport cu AUTOCARUL
  - 7 nopți cazare la hotel clasificat 3*
  - **mic dejun și cină**

Nu sunt incluse în preț:

- asigurare medicală 38 de lei(OBLIGATORIE)
- intrări la obiective turistice(9 euro TOTAL)
- ferry-boat Insula Evia, Insula Eghina și Insula Corfu(35 de euro TOTAL).

Acte necesare: carte de identitate

Informații despre pelerinaje și înscrieri:

Cristian Moldovan
Directorul Centrului de Pelerinaje "Renașterea"
Piața Avram Iancu, nr. 2
400098 Cluj-Napoca
Tel / Fax.: 0264-431020
Mobil: 0723-583822;
E-mail:
pelerinaje@mitropolia-clujului.ro
moldovandumitru@yahoo.com

Însoțiri, De dragul frumosului, la Bruxelles (III)

Costion Nicolescu

Intre mine și pentru cei care am fost cazați la mănăstirea de la Védérin, Festivalul a avut o prelungire, un fel de bonus neplanificat. Ea a constat în **concertul de după miezul nopții, la mănăstire**. Ne-am întors de la închiderea Festivalului cu puțin după miezul nopții. Psalții, osteniți după prestația oferită, și-au exprimat dorința de a bea o bere. Bunele maici s-au executat și au pus pe masă, în mica trapeză, sticlule de Leffe, pufuleți și napolitane (românești), în parte ofrande primite de la alți credincioși. Au fost sculați, fără ezitare, cei doi ceterași, care rămăseseră acasă întrucât a doua zi aveau avion foarte de dimineată spre Cluj. La solicitarea publicului și-au adus instrumentele (vioara și cetera cu trei coarde) și au cântat neîntrerupt vreo oră și jumătate. Au un repertoriu imens, de proveniență foarte variată. Emil Mihaiu a cântat mult timp în restaurante și de aceea știe atât de multe. Au fost și cântări interpretate la cererea unuia sau a altuia din micul public ocazional. Mai apoi aveau să se asocieze, pentru unele cântări *românești*, de sorginte folclorică, și Mihai Bucă, și Ovidiu Gandore, și maicile române. O prietenoasă împreună-petrecere, la care se puteau observa valențele extinse ale frumoasei și liberei condiții creștine. Bucuria limpede și umorul de bună calitate au fost caracteristici bine-făcătoare ale acelor ceasuri. Ne-am retras în chiliile noastre, bucuroși și mulțumiți de însoțire, spre ora 3 dimineța. Ca atare, a doua zi, toată lumea (mai puțin cei doi ceterași) s-a sculat cam târziu și o preconizată vizită la mănăstirea Chevtogne, pusă la cale de mine cu părintele Cyrille, s-a petrecut mult mai pe fugă decât mi-aș fi dorit. Mai ales că pentru prânz trebuia să ajungem la un restaurant din Bruxelles, unde fuseserăm invitați de părintele Patriciu și Înaltpreasfințitul Iosif pentru masa de adio. Am nimerit la ora *Sextei* când toți călugării erau la slujbă. Nu am putut să intrăm decât în biserică ortodoxă, unde Mihail, cu Ovidiu, cu Costin (cu rol de isonar) și cu maica Iosifia au profitat ca să cânte câteva stihiri și tropare, încurajați și de o excelentă acustică.

Festivalul a atins cote din cele mai înalte și a constituit, cu evidență, o frumoasă reușită. În spatele acestei reușite se ascunde o muncă titanică și consecventă, îndelungă și intensă, depusă în primul rând de doamna **Simona Ivanciu**. Totul a început în vara anului precedent cu prospectarea posibilităților invitați, continuată apoi de o continuă comunicare cu aceștia, de căutarea unor locații adecvate, de stabilirea și urmărirea unei bune desfășurări a tot ceea ce a însemnat logistica destul de complicată a unui astfel de eveniment. Apar mereu situații neprevăzute care se cer ținute sub control și rezolvate cu promptitudine (să n-o amintesc decât pe cea mai haioasă dintre ele: cum la aeroport doamna Silvia Radu și-a dat seama că și-a uitat valiza la restaurant, în Bruxelles.) Chiar dacă, pentru un oaspete neavizat, Simona Ivanciu se ascundea acum în spatele unei aparent smerite prezentatoare (într-o limbă franceză fluentă) a celor ce urmau să se producă, participanții implicați direct șiau că ea este *protosul* acestei slujiri, că la pupitrul de comandă și de dirijat ea se află. Cu alura ei longilină, cu aerul ei puțin damnat și oarecum pierdut, cu anvergura unui spirit care știe cam totdeauna ce vrea și obține până la urmă ce vrea, cu un ochi mereu atent și extrem de exigent, ea veghea să nu existe derapaje și ca totul să decurgă în condițiile cele mai bune, conform proiectului. Cred că Festivalul acesta a fost și un pariu cu ea însăși, în ceea ce privește capacitatea-i de a strânge nume bune și de-a-l organiza. Acum se poate aprecia, deplin justificat, că a fost un pariu câștigat cu brio. Asta rezultă și din faptul că i-am văzut pe toți, invitați și spectatori, plecând foarte mulțumiți de la manifestări și dorindu-și repetarea unor astfel de evenimente culturale.

Cuvinte de apreciere și recunoștință se cuvin pentru **părintele Patriciu Vlaicu**, protopop și preot al parohiei Sfântul Nicolae din Bruxelles, care a fost omniprezent, mereu zâmbitor, mereu prevenitor, atent la detaliile organizatorice, la comunicarea cu invitații și cu participanții. El a contribuit, împreună cu parohia sa, și la susținerea financiară a evenimentului.

Deloc în ultimul rând, trebuie remarcată calitatea agapelor, care în cea mai mare parte s-au datorat implicării organizației *Nepsis*, a tinerilor ortodocși din Mitropolie. Bucatele, pregătite cu mare pri-

cepere și cu mult drag, au fost delicioase. Tot așa, foarte bune și vinurile care le-au însoțit. Ele înlesnesc îndeosebi comunicarea. În aceeași zonă de interes, binevenită a fost și contribuția unui magazin românesc cu un nume extrem de simpatice, *La Bunicuța*. Cine nu are nevoie de o Bunicuță grijulie? Dar numărul celor implicați, într-un fel sau altul, mai mult sau mai puțin, a fost mult mai mare: diverse parohii (Sfântul Nicolae din Bruxelles, „Sfinții Andrei și Materne” din Aalst, „Nașterea Maicii Domnului” din Antwerpen), Ministerul de Externe, Ambasada României în Regatul Belgiei, Ambasada Republicii Moldova în Regatul Belgiei, alte asociații și firme, precum Fildas Art, Regatta, Corfoo. Toți au fost menționați cu recunoștință pe coperta a IV-a programului Festivalului. Foarte prezente și foarte active echipa TVR și echipa Televiziunii Trinitas care au realizat ample reportaje asupra Festivalului.

Trebuie amintită cu prețuire și recunoștință contribuția **mănăstirii Acoperământul Maicii Domnului**, de la Védérin, lângă Namur. Acolo am fost eu găzduit, împreună cu alți invitați, cei considerați, probabil, mai... studenți, mai puțin mofturoși, ca atare dintre cei mai simpatici. Am avut acolo surpriza deosebit de plăcută s-o reîntâlnesc, de data aceasta în calitate de stareță, pe **maica Mariami Samoilă**, pe care o știam de la mănăstirea Râmeți (pe atunci numai sora Maria), de unde a venit acum patru ani. Nu

puteai să n-o remarci și pe **maica Iosifia**, o maică oarecum atipică prin comunicarea ei firesc entuziastă, soferită de mare clasă, cântăreață remarcabilă de muzică psaltică sau de sorginte populară, cu un umor incredibil, prietenoasă și copilăroasă, deopotrivă. O vrednică și frumoasă mireasă a lui Hristos. Am fost tratați acolo cu atâta frăție și prietenie, încât ne-am propus să revenim.

Lăudabilă implicarea excelenței sale, **domnul ambasador Ștefan Tinca**, care a asistat la majoritatea manifestărilor, inclusiv la slujba arhierască de duminică. Sâmbătă seara a oferit pentru toți invitații o caldă recepție în frumoasele și distinsele saloane ale ambasadei, o „maison de maître” construită în 1912 de celebrul arhitect belgian Alban Chambon, devenită proprietate a statului român

în 1932. Excelența sa este o persoană delicată, iubitoare de cultură, o excelentă gazdă. Știe să fie, deodată, și diplomatul distins și o gazdă extrem de afabilă și de prietenoasă cu fiecare dintre invitați.

Pentru mine, ori de câte ori sunt în **preajma mitropolitului Iosif** este sărbătoare. Merită cu prisosință apelativul de *Mon-seigneur*, este un domn al duhului și este domn drag al fiecăruia dintre cei pe care-i păstorește. Frumos, distins, cu delicatețe paternă, elegant în gesturi, cuceritor cu duhul și cu simpla prezență. Simți fără vreo ezitare sau vreo împiedicare, dorința de a-l urma în viețuire liturgică, fie ea în interiorul bisericii, fie în afara ei, în ceea ce atât de inspirat s-a numit *liturgia de după liturgie*. A fost prezent la toate evenimentele, fără excepție. Cineva, care nu-l cunoștea, tare se mai mira de această jertfitoare smerenie. De obicei ierarhii sunt prezenți la deschiderea festivă, eventual și la închiderea, de același fel, a unor astfel de manifestări. Festivalul a fost frumos presărat cu intervențiile Înaltpreasfințitului în diverse momente, de la deschidere, până la încheiere. Cuvântul său este limpede, la obiect, stămpărat de sete a duhului. În viziunea distinsului prelat: „*Cultura, în jurul Bisericii, izvorând din Evanghelie, este darul frumuseții lui Dumnezeu pentru noi, un dar pe care noi, oamenii, l-am întors înapoi lui Dumnezeu. Frumosul nu poate să fie rupt de Dumnezeu, de veșnicie. Dacă frumosul este rupt de veșnicie, nu mai este frumos. Creația întregă, lumea pe care Dumnezeu ne-a dat-o este frumoasă și prin omul care caută, care vede și care transfigurează frumusețea lumii într-o frumusețe veșnică.*” Existența acestui Festival, precum și reușita remarcabilă a celor cinci ediții ale lui se datorează în mare măsură și rugăciunilor bunului Ierarh și păstoririi sale atente și implicate. Cel puțin așa se văd lucrurile de pe *insula Costion*.

Și încă ceva: pentru mine împrietenirea cu **fermecătoarea Clarris** (8 ani) a fost una din neașteptatele și indescritibile bucurii cu prilejul acestui Festival. Nu sunt mesageri mai convingători ai lui Dumnezeu într-o frumoasă săltare a inimii decât copiii.

Cum remarcă Înaltpreasfințitul părinte mitropolit Iosif la închiderea Festivalului, și la această ediție „*Frumosul a fost la el acasă*”. Așa cum se și cuvine să fie în Biserică.

Se preconizează ca la ediția din anul 2016 o secțiune să se desfășoare la Londra. Eventual și de dorit, fără ca orașele organizatoare de până acum să renunțe la propria lor secțiune de Festival. Doamne ajută!

Înălțarea Sfintei Cruci în Mănăstur-Plopilor din Cluj

Pr. Gavril Vârva

Iuni, 14 septembrie a.c., în sobor de preoți slujitori și într-o atmosferă de rugăciune și bucurie sfântă, comunitatea parohială din zona istorică Mănăstur-Plopilor și-a serbat hramul principal, **Înălțarea Sfintei Cruci**, cu frumoasa rânduială liturgică a împodobirii Sfintei Cruci, cu flori, și scoaterea la sfârșitul Utreniei în mijlocul bisericii pentru închinare, precum Patriarhul Macarie al Ierusalimului, la anul 330, care a înălțat Sfânta Cruce pe amvonul bisericii Învierii Domnului, spre a fi văzută de către tot poporul, care s-a închinat cu evlavie, zicând: *Doamne miluiește!*

Această sărbătoare a fost rânduită de către Sfinții Părinți în amintirea a două evenimente deosebite din istoria creștinătății: aflarea Sfintei Cruci de către Împărăteasa Elena, la anul 324, și apoi aducerea ei la Ierusalim în anul 629, după ce o bună perioadă de timp s-a aflat în mâinile perșilor păgâni, ca pradă de război.

Ziua de 14 septembrie este o sărbătoare de post și căință, fiindcă semnul Crucii pururea ne aduce aminte de suferințele Domnului și de jertfa cea mântuitoare pentru noi, oamenii, și pentru a noastră mântuire. Așadar, Praznicul Sfintei Cruci comemorează și actualizează tainic jertfa Mântuitorului nostru Iisus Hristos, prin care lumea a fost mântuită de osânda păcatului și a morții veșnice, iar hramul bisericii noastre exprimă un adevăr de credință fundamental: că prin jertfa de pe Golgota Domnul ne-a deschis calea spre înviere și viață veșnică întrucât taina învierii este ascunsă în cruce, ca iubire jertfelnică, iar taina crucii își arată slava în lumina învierii.

Bucuria hramului nostru a fost marcată de prezența Preasfințitului Episcop-Vicar Vasile Someșanul, care a binevoit, și în acest an, să poposească în mijlocul nostru, prilejuindu-ne tuturor, preoți și credincioși deopotrivă, posibilitatea de a intra în orizontul comunii fraterne, binecuvântându-ne ostenelile duhovnicești.

De fiecare dată, Preasfinția Sa, acolo unde ajunge, știe să împărtășească pacea lui Hristos și bucuria de-a celebra împreună tainele credinței, avându-L în frunte pe marele arhieru al mântuirii noastre, pe Domnul și Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

În acest cadru liturgic solemn, soborul liturgic alcătuit din: ierarh, preoți și diaconi, au imprimat atmosfera de rugăciune și comuniune duhovnicească înnobilând și înfrumusețând prin slujire biserica și comunitatea noastră, încât pe fețele credincioșilor se putea citi emoția sfântă izvorâtă din frumusețea și sfințenia slujbei, de parcă erau dornici să rostească cuvintele: *În Biserica slavei Tale stând, în cer ni se pare a sta, Născătoare de Dumnezeu.*

Cuvântul de învățătură a fost rostit de către Pc. Prof. Dr. Ioan Chirilă, Președintele Senatului Universității Babeș-Bolyai, care a deslușit în fața celor prezenți înțelesurile teologice ale evenimentului prăznuit, iar Pc. Prof. Dr. Vasile Stanciu, Decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, a aprofundat în alocuțiunea sa învățătura bisericii cu privire la taina Crucii lui Hristos și, de asemenea, a transmis credincioșilor mesajul de binecuvântare a Întâistătorului nostru, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Andrei.

Înainte de încheierea dumnezeieștii liturghii, am adresat, în calitate de Paroh, mulțumiri celor prezenți: ierarh, preoți, diaconi, oaspeți de seamă și credincioși, care alcătuiesc poporul lui Dumnezeu adunat în rugăciune, pentru că s-au ostenit să sporească bucuria sfântă în această zi de praznic.

Recunoscători că prin crucea lui Hristos a venit bucurie la toată lumea, cu adâncă smerenie să mărturisim zicând: *Crucii tale ne închinăm Stăpâne, și sfântă Învieria Ta o lăudăm și o slăvim.*

Părintele Ioan Giurgiuca, 90 de ani de viață și 60 de ani de preoție

Menuț Maximinian

Părintele Ioan Giurgiuca a aniversat 90 de ani. Cu binecuvântarea Celui de Sus, această vârstă a fost sărbătorită la Beclean nu doar de credincioși ci și de Mitropolitul Andrei, care l-a binecuvântat pe cel care 60 de ani a fost păstor de suflete. În tot acest timp, părintele Giurgiuca s-a comportat potrivit îndemnurilor Sfântului Pavel adresate lui Timotei, adică s-a oferit ca exemplu credincioșilor cu cuvântul, cu pur-

tarea, cu dragostea, cu credința, cu curăția.

Părintele Giurgiuca ne-a făcut să credem în mântuire, să nădăjduim că vom fi învredniciți de a doua venire a Mântuitorului, dacă vom avea dragoste față de Dumnezeu și față de aproapele. Să nu uităm nicio clipă că mântuirea nu este doar un act, ci un proces îndelung de care te poți învrednici dacă prin rugăciuni și bună purtare vei obține acest dar de la Dumnezeu.

Apărător al adevărului, părintele Giurgiuca a preamărit toată viața pe Dumnezeu în Sfântul Altar, împreună cu arhanghelii, ridicând jertfe până la cer, zidind nemurirea pentru credincioșii săi, fiind încredințat de Dumnezeu cu slujire nu pământească ci cerească. O viață a botezat, a cununat și a dus credincioși pe drumul veșniciei. Prin preot ne-am îmbrăcat în Hristos. Prin preot suntem îngropați împreună cu Fiul lui Dumnezeu ca să și înviem împreună cu el. Prin preot, prin dezlegarea păcatelor, viața noastră se poate schimba.

Părintele Ioan Giurgiuca a fost, în tot acești ani, un mesager binecuvântat al tainelor cerului. Dumbrăvița a dat, de-a lungul timpului, mulți preoți, fiind o adevărată pepinieră a Transilvaniei. Dintre aceștia, un loc aparte îl are în sufletul consătenilor Ioan Giurgiuca, care provine și dintr-o familie frumoasă, numită în sat „a Îngerului”.

Ioan Giurgiuca s-a născut la 1 septembrie 1925 în satul Dumbrăvița din județul Bistrița-Năsăud dintr-o familie de țărani. Între 1940-1947 urmează Liceul George Coșbuc din Năsăud, apoi Școala Normală din Gherla și Liceul Andrei Mureșanu din Dej, încheind studiile între 1947-1951, cu Institutul Teologic Ortodox din Cluj. În 1955 este hirotonit de Î. P. S. Nicolae Colan, Mitropolitul Ardealului, preot pe seama Parohiei Ortodoxe Figa, unde a slujit timp de 16 ani, până în 1971, când este transferat la nou-înființata Parohie Ortodoxă Beclean II. În 1995 se pensionează, dar continuă să slujească și în prezent la Biserica Ortodoxă Buna Vestire din Beclean, pe care a renovat-o, în 1974 și 1989, resfințită de Î. P. S. Teofil Herineanu, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului. Este și un apropiat al Mănăstirii Dobric, unde slujește dese ori.

Înalt Preasfințitul Mitropolit Andrei, împreună cu credincioșii din Beclean au făcut o adevărată sărbătoare pentru bunul păstor. La 90 de ani, din care 60 puși în slujba lui Dumnezeu, 37 ca păstor în parohia ortodoxă de pe strada Someșului Beclean, părintele Ioan Giurgiuca părintele a primit 90 de trandafiri albi, dăruiți cu recunoștință, cu dragoste, apreciere. Au completat-o diplomele de aleasă cinstire oferite de Înalt Preasfințitul Mitropolit Andrei și de primarul Nicolae Moldovan. Cu evlavie, sfială, mulțumitori întru toate, și acum, în mod special, pentru darurile revărsate asupra părintelui Ioan Giurgiuca, astfel i-a îndrumat ÎPS mitropolitul Andrei pe participant să fie, înălțând totodată rugă pentru sănătatea, pacea și sporul în toate cele ce le face sărbătoritul: “căci pe preotul care se străduiește mai ales cu cuvântul și învățătura se cuvine să-l învrednicim cu îndoită cinstire”; iar îndemnurile, urările făcute după modelul biblic, al sfinților apostoli, au continuat: “să mergi bine cu sănătatea precum bine mergi cu sufletul”.

Vizibil emoționat, părintele copleșit de cinstea și aprecierea așa manifestate și-a declarant dorința de a rămâne credincios până la capătul zilelor parohiei pastorite de 37 de ani.

Îl dorim părintelui ani binecuvântați, cu sănătate și putere de rugăciune și să-l asigur de toată prețuirea mea.

Cădelnița și tămâia

Cezar Login

Tămâia este privită ca unul dintre elementele caracteristice ale celebrărilor liturgice creștine. Însă folosirea tămâiei este mult mai veche. Este atestată în cultul Vechiului Testament (*Ieș.* 30, 1-8; *Lev.* 16, 12 etc.), în alte religii și chiar în scopuri civile, neliturgice. Merită menționat faptul că, în primele veacuri ale Bisericii, tămâia nu numai că nu a fost utilizată în mod obișnuit în cult, ci folosirea sa a fost, vreme îndelungată, chiar oprită. De asemenea, în vechime, mai ales în Orient, din cauza căldurii, arderea de tămâie și de arome era folosită la slujbele de înmormântare și, prin extensie, la toate slujbele pentru cei adormiți, pentru a înmiresma atmosfera (cf. R.F. Taft, *Intrarea cea Mare*, Edit. Renașterea, Cluj-Napoca, 2012, pp. 227-229).

Tămâierile sau cădirile – arderea rituală a tămâiei în edificiul de cult sau acasă – necesită și existența unor vase specifice: cădelnița sau cățuia. *Cădelnița* este un vas înfrumusețat, fixat de obicei prin lanțuri cu clopoței de un inel cu ajutorul căruia este mănuită de către diacon (care, de obicei, săvârșește cădirile), de preot sau de arhieru. *Cățuia* este un vas asemănător, lipsit de lanțuri, dar prevăzut cu picior și mâner, fiind folosită, în general, de credincioșii laici (cf. E. Braniște, *Liturgica generală*, Edit. IBMBOR, București, 1993, pp. 598-599).

Astăzi, folosirea tămâiei și, implicit, cădirile, sunt un element nelipsit în slujbele Bisericii Ortodoxe, lipsa tămâiei fiind aproape de neconceput. Prin urmare, să ne oprim succint asupra semnificației sau rolului actual al tămâiei în cult și asupra modului în care ar trebui să ne raportăm la tămâiere în timpul slujbelor. În acest sens, se ridică mai multe întrebări.

De câte feluri sunt cădirile în tradiția ortodoxă contemporană?

În aparență, toate cădirile sunt similare; diferă, poate, doar prin elementele care sunt tămâiate. La toate se arde tămâie pe cărbuni, se tămâiază obiectele sfinte, icoanele, credincioșii și, uneori, întreaga biserică. Însă, în realitate, avem de-a face cu trei tipuri de tămâieri.

În primul rând, avem *cădirea ca semn al cinstirii*. Multe dintre cădirile actuale sunt săvârșite în acest scop. Spre exemplu, cădirea dinaintea citirii Sfintei Evanghelii la Liturghie care, la origine, era doar o cădire de jur împrejur a cărții Sfintei Evanghelii (J. Mateos, *Celebrarea Cuvântului în Liturgia Bizantină*, Edit. Renașterea, Cluj-Napoca, 2014, pp. 201-205), sau cădirea cinstitelor Daruri la procomidiar, înaintea de intrarea mare (*Intrarea cea Mare*, pp. 232-235), sau cădirile înaintea icoanelor așezate pe închinător în mijlocul bisericii etc. Aceste cădiri nu sunt jertfe de tămâie. În situațiile menționate, *nu se face cădirea întregii biserici* – cădire mare –, ci este tămâiat doar elementul central al acelei părți a slujbei. Mai mult, aceste cădiri nu sunt precedate de rostirea rugăciunii tămâiei – care este rostită doar la Procomidie – și nici nu sunt însoțite de rostirea Psalmului 50 (practică rezervată cădirii de la sfârșitul Procomidiei și celei din timpul imnului Heruvic) care, aici, doar ar distra atenția de la slujba aflată în desfășurare.

În al doilea rând, există *cădirile de pregătire și înmiresmare a sfântului locaș* pentru slujbă. Toate acestea sunt cădiri mari, ale întregii biserici. Astfel de cădiri au loc sau în liniște, înainte de începutul Sfintei Liturghii și al Privegherii, sau în timpul unor cântări, așa cum se întâmplă la Psalmul 140 al Vecerniei și la începutul fiecărei părți a Utreniei actuale.

În al treilea rând, se vorbește uneori de o *jertfă de tămâie*, atestată în vechile slujbe ale ritului liturgic alexandrin, îndeosebi în Litur-

ghia Sfântului Marcu. Aici, spre exemplu, una dintre cădiri este însoțită de rugăciunea: „Dumnezeule, Cel ce ai primit darul lui Abel, jertfa lui Noe și a lui Avraam, tămâia lui Aaron și a lui Zaharia, așa și din mâinile noastre, ale păcătoșilor, primește tămâia aceasta întru miros de bună mireasmă, spre iertarea păcatelor noastre și pentru tot poporul Tău...”, conform căreia tămâia este adusă ca jertfă. În ritul bizantin – folosit astăzi în întreaga Biserică Ortodoxă – singura tămâiere precedată de o rugăciune a tămâiei, care îi dă cădirii o posibilă conotație de jertfă de tămâie, are loc la sfârșitul Procomidiei. Un alt posibil exemplu este cădirea de la Vecernie, care însoțește cântarea Psalmului 140, 2, „Să se îndrepteze rugăciunea mea, ca tămâia înaintea Ta; ridicarea mâinilor mele, jertfa de seară” dar care, în realitate, aparține cădirilor pregătitoare, Psalmul 140 fiind momentul în care începea în vechime slujba de seară. Din cauza textului psalmic, această cădire a fost frecvent văzută ca o jertfă de tămâie. Însă, „jertfa de seară”, menționată de stihul psalmic, este interpretată de Fericitul Augustin în sens hristologic: nu se referă la fumul de tămâie, ci la pătimirile și la jertfa mântuitoare a Domnului, care a avut loc pe Cruce în ceas de seară, ridicarea mâinilor fiind asemenea ridicării Mântuitorului pe Cruce.

Cine săvârșește cădirea?

Tradițional, săvârșitorul cădirii, o lucrare „practică”, este diaconul. Și, acolo unde există, cele mai multe cădiri – poate chiar toate – sunt săvârșite de către diacon. Diaconul, atunci când se pregătește să cădească, ia întotdeauna binecuvântare de la preot sau de la arhieru, adică cere permisiunea pentru

a săvârși cădirea. În practica românească și grecească contemporană, unele cădiri (spre exemplu, cădirea din timpul Heruvicului sau cădirea pâinilor de la Litie) sunt săvârșite de preot, pe când în tradiția slavonă și în unele ediții mai vechi ale cărților de cult sunt săvârșite tot de către diacon (cf. *Intrarea cea Mare*, pp. 229-232).

Cum ne comportăm și ce atitudine ar trebui să avem în timpul cădirilor?

Atunci când diaconul sau preotul ne cădește, trebuie să facem „chip de închinăciune” sau „chip de plecăciune”, adică să ne plecăm ușor capul, dar fără a ne însemna cu semnul Crucii, căci, atunci când suntem cădiți, nu ne închinăm clericului slujitor, nici cădelniței, însemnarea

Cădelniță donată de Sfântul domnitor Ștefan cel Mare Mănăstirii Putna, 1460.

cu semnul Crucii – închinarea – fiind rezervată momentelor în care suntem binecuvântați cu Sfânta Evanghelie sau cu cinstitele Daruri sau când ne aflăm în fața Sfintei Evanghelii, înainte de a o săruta etc. De asemenea, nu ar trebui să încercăm să atingem cădelnița sau să o sărutăm în timpul tămâierii, astfel de gesturi perturbând bunul mers al slujbei și putând conduce chiar la accidente.

În sfârșit, așa cum am arătat, tămâia este folosită și de către credincioși la casele lor; în acest caz este arsă în cățuie. Folosire tămâiei acasă este o practică foarte veche, putând fi urmărită până în primele veacuri creștine. Tămâierile de acasă se fac în semn de cinstire a icoanelor sau cu scopul pregătirii casei, înmiresmând-o și contribuind la crearea atmosferei duhovnicești necesară pentru rugăciune.

Am enumerat câteva repere istorice și practice privind sensul folosirii actuale a tămâiei și modul în care ne raportăm la cădiri. Însă, pe lângă dimensiunea lor practică, tămâierile au și o interpretare simbolică, tămâia fiind un „simbol al rugăciunii de cinstire a lui Dumnezeu dar și de implorare a harului sfințitor al Sfântului Duh” (*Liturgica generală*, pp. 640-641) sau, în interpretarea Sfântului Gherman al Constantinopolului, „cădelnița simbolizează omenitatea Mântuitorului, focul simbolizează divinitatea, iar fumul de tămâie simbolizează mireasma Duhului Sfânt” (*ibid.*, p. 599). De asemenea, în imnografie, preluând o imagine profetică, Maica Domnului este adesea numită „cădelniță de aur”, ca ceea ce este vasul curat și ales care L-a purtat pe Mântuitorul Hristos.

IPS ANDREI MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI SĂLAJULUI

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **vineri**, între orele 8.00 și 10.00, predă cursul de Spiritualitate pentru studenții din anii III și IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertziene”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri** și **vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

Septembrie 2015

1 septembrie: La Facultatea de Teologie Ortodoxă, prezidează comisia de evaluare a candidaților la examenul de admitere, sesiunea septembrie 2015.

La Clinica Medicală III din Cluj-Napoca (slujitor: Pr. Flaviu Todea), îl vizitează pe părintele Ioan Pitic, fost preot la parohia Vultureni, protopopiatul Cluj I.

Primește la reședință delegația din Palestina sosită la Cluj-Napoca pentru a participa la Întâlnirea Tinerilor Creștini Ortodocși din Europa.

2 septembrie: Primește la reședință pe Înaltpreasfințitul Părinte Iosif, Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale.

3 septembrie: În studioul teritorial din Cluj-Napoca, înregistrează o emisiune pentru TVR.

În sala mare Muzeului Mitropoliei, participă la întâlnirea festivă a absolvenților promoției 1995 de la Seminarul Teologic Ortodox

Pe scena din fața Catedralei Mitropolitane, participă la festivitatea de deschidere a Întâlnirii Tinerilor Creștini Ortodocși din Europa. Rostește un cuvânt de bun venit, iar Preafericitul Părinte Patriarh Daniel ține cuvântarea de fond adresată tinerilor creștini ortodocși din toată Europa, cu participanți din Orientul Mijlociu.

5 septembrie: Împreună cu PS Părinte Qais, Episcop de Erzurum, îi vizitează pe tinerii participanți la Întâlnirea Tinerilor Creștini Ortodocși din Europa, aflați în programul zilei la Liceul Teoretic „Nicolae Bălcescu”, Liceul Teoretic „Avram Iancu”, Liceul de Arte „Romulus Ladea” și la Seminarul Teologic Ortodox.

Împreună cu PF Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, se întâlnește la Facultatea de Teologie cu membrii corpului didactic.

În Sala Polivalentă din Cluj-Napoca, împreună cu ierarhii prezenți, participă la conferința susținută de Arhimandritul Zaharia Zaharou. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

6 septembrie: Pe scena din fața Catedralei Mitropolitane, sub protia Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, împreună cu ierarhii prezenți, slujește la Sfânta Liturghie. Rostește un cuvânt de mulțumire.

În Parcul Central, împreună cu PS Părinte Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord, asistă la spectacolul folcloric organizat cu prilejul Întâlnirii Tinerilor Creștini Ortodocși din Europa. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Pe scena din fața Catedralei Mitropolitane, împreună cu PF Părinte Patriarh Daniel și cu ceilalți ierarhi prezenți, întâmpină miile de tineri veniți în procesiune din Parcul Central. Asistă la rugăciunea de seară și rostește un cuvânt duhovnicesc.

Împreună cu IPS Părinte Iosif, Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale, în Piața Unirii, asistă la concertul de muzică folk organizat cu prilejul Întâlnirii Tinerilor Creștini Ortodocși din Europa. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

9 septembrie (Sfinții Ioachim și Ana): Cu prilejul celui de-al doilea hram, pe altarul de vară al mănăstirii de la Ciucea (protopopiatul Huedin), săvârșește Sfânta Liturghie și rostite cuvântul de învățătură. Hirotonește întru preot pe diaconul Alexandru Marian Man, pe seama parohiei Fundătura, protopopiatul Gherla și diacon pe tânărul Ovidiu Vasile Teuțișan. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

La statuia protopopului Aurel Muntean din fața sediului protopopiatului din Huedin (prot: Pr. Ciprian Talos)săvârșește slujba Parastasului la împlinirea a 75 de ani de la mutarea sa la Domnul. Rostește un cuvânt evocator.

Participă la procesiunea înspre Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” din Huedin (parohi: Pr. Dorel Pușcaș și Pr. Ioan Morcan), în curtea căreia este înmormântat protopopul martir Aurel Muntean.

La mormântul protopopului Aurel Muntean, săvârșește o slujbă de pomenire. Este însoțit de PCuv. Protos. Ilie Hanuschi, duhovnicul Mănăstirii „Mihai Vodă” din Turda.

10 – 11 septembrie: Se deplasează la Innsbruck (Austria) pentru a participa la momentul turnării a două noi clopote pentru Mănăstirea „Mihai Vodă” din Turda. Vizitează orașele Szolnok (Ungaria), Salzburg și Kuffstein (Austria), precum și vestita mănăstire de la Melk. Este însoțit de PCuv. Protos. Ilie Hanuschi, duhovnicul Mănăstirii „Mihai Vodă” din Turda.

12 septembrie: În Biserica „Sfinții Trei Ierarhi” din Bistrița (parohi: Pr. Ioan Pinte, Pr. Ștefan Borodi și Pr. Liviu Șugar), oficiază Taina Sfintei Cununii pentru tinerii Ioan Emanuel și Ioana Alexandra Boroș. Rostește un cuvânt de învățătură.

În parohia Vultureni, protopopiatul Cluj I, săvârșește slujba de binecuvântare a lucrărilor efectuate la casa parohială. Rostește un cuvânt de învățătură. Hirotesește întru sachelar pe părintele paroh Călin Traian Variu.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, IPS Iosif, Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale, IPS Justinian Arhiepiscop de Elista (Rusia), PS Qais, Episcop de Erzurum (Iordania), PS Iona, Episcop de Obukhovo (Ucraina), PS Petroniu, Episcopul Sălajului, PS Macarie, Episcopul Românilor din Europa de Nord și PS Justin, Arhiereu vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmăului, **părinți, oficialități, tineri și credincioși, la finalul Sfintei Liturghii, duminică, 6 septembrie, 2015, în Piața Avram Iancu din Cluj-Napoca.**

Român din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În localitatea Gilău (protopopiatul Cluj I), săvârșește slujba de înmormântare a adormitului întru Domnul, Vasile Vidrean. Rostește un cuvânt de mângâiere.

La demisolul bisericeții din Campusul Universitar „Hașdeu” (slujitor: Pr. Ciprian Negrean), participă la vernisajul expoziției de pictură organizată cu prilejul Întâlnirii Tinerilor Creștini Ortodocși din Europa. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În clădirea „Casino” din Parcul Central, susține conferința „Tinerii creștini vor salva Europa”.

4 septembrie: La Aeroportul Internațional „Avram Iancu” din Cluj-Napoca, îl întâmpină pe Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române și delegația ce îl însoțește.

Primește la reședință pe Înaltpreasfințitul Părinte Iustinian, Arhiepiscop de Elista (Rusia), Preasfințitul Părinte Qais, Episcop de Erzurum (Iordania), Preasfințitul Părinte Iona, Episcop de Obukhovo (Ucraina), Preasfințitul Părinte Petroniu, Episcopul Sălajului, Preasfințitul Părinte Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord și Preasfințitul Părinte Iustin Sigheteanul, Arhiereu Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăului

Primește la reședință delegațiile din Georgia, Grecia, Albania, Macedonia, Iordania sosite la Cluj-Napoca pentru a participa la Întâlnirea Tinerilor Creștini Ortodocși din Europa.

7 septembrie: În Sala Sporturilor „Horia Demian” din Cluj-Napoca, împreună cu PF Părinte Patriarh Daniel și ierarhii invitați, participă la festivitatea de încheiere a Întâlnirii Tinerilor Creștini Ortodocși din Europa. Rostește o rugăciune de mulțumire și binecuvântare a călătoriei pentru tinerii prezenți și rostește un cuvânt duhovnicesc.

Îl însoțește la Aeroportul Internațional „Avram Iancu” pe Preafericitul Părinte Patriarh Daniel.

Pe altarul de vară al mănăstirii de la Piatra Fântânele, săvârșește slujba Vecerniei și a Litiei. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

8 septembrie (Nașterea Maicii Domnului): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Piatra Fântânele, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru diacon pe tânărul Alexandru Marian Man.

Face o vizită pe șantierul de construcție a Bisericii „Sfântul Proroc Ilie” din Prundu Bârgăului (parohi: Pr. Vasile Turc și Pr. Ioan Jauca).

În Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Beclean (paroh: Pr. Dragoș Cristian), săvârșește o slujbă de Te-Deum cu prilejul împlinirii a 90 de ani de viață ai părintelui Ioan Giurgiuca. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În biserica din localitatea Geaca, protopopiatul Gherla, săvârșește Vecernia și Litia. Rostește un cuvânt de învățătură. Hirotesește întru sachelar pe părintele paroh Horea Nicolae Baci.

13 septembrie: Săvârșește slujba de resfințire a bisericii din localitatea Șopteriu, protopopiatul Bistrița. Oficiază Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru preot pe diaconul Ovidiu Vasile Teuțișan, pe seama parohiei Petrești de Jos, protopopiatul Turda și diacon, pe tânărul Ovidiu Toma. Hirotonește întru iconom, pe părintele paroh Leon Oltean.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

14 septembrie (Înălțarea Sfintei Cruci): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Cășiel, protopopiatul Dej, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru preot pe diaconul Ovidiu Toma, pe seama parohiei Arcalia, protopopiatul Bistrița. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În biserica parohiei Morlaca, protopopiatul Huedin, săvârșește slujba de sfințire a apei și rostește un cuvânt de învățătură. Hirotesește întru sachelar pe părintele paroh Florin Șomlea Nechita.

În vârful dealului ce străjuiește satul Morlaca, săvârșește slujba

de sfințire a unei Troițe. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

15 septembrie: În Catedrala Mitropolitană, săvârșește slujba de Te-Deum pentru începutul noului an școlar. Rostește un cuvânt de învățătură.

Premiază membrii Asociației „Părinți pentru ora de Religie” din județul Cluj. Acordă domnului Valentin Claudiu Cuibus, inspectorul școlar al județului Cluj, distincția „Crucea Transilvană”.

La Galeria „Casa Artelor” din Cluj-Napoca, participă la lansarea cărții „Din copilăria unui hoher”, scrisă de Dan Trif. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

16 septembrie: Face o vizită pe șantierul noii biserici din cartierul clujean „Bună Ziua” (paroh: Pr. Dumitru Bărbos) și pe șantierul noii biserici din Făget (paroh: Pr: Petru Cotârlă). Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

17 septembrie: Face o vizită pe șantierul căminului studențesc din incinta Campusului Teologic „Nicolae Ivan”. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

18 septembrie: În Catedrala Mitropolitană săvârșește slujba Vecerniei, în debutul manifestărilor „SHARE Light”, dedicate persoanelor cu deficiență de vedere. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În localitatea Baci, se întâlnește cu foștii colegi de la Facultatea de Construcții Căi Ferate de la Institutul de Construcții din București.

19 septembrie: Cu prilejul împlinirii a 43 de ani de la absolvirea Facultății de Construcții Căi Ferate din București, la Mănăstirea Nicula, se întâlnește cu foștii colegi. Săvârșește Sfânta Liturghie și participă la întâlnirea emoționantă din aula Centrului de Studii „Sfântul Ștefan cel Mare”. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Împreună cu foștii colegi vizitează clădirea Facultății de Teologie.

20 septembrie: Împreună cu ÎPS Părinte Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, PS Părinte Luchian, episcopul sârb din Ungaria și administrator al eparhiei sârbe din Timișoara, PS Părinte Sofronie, Episcopul Ortodox Român al Oradiei, PS Părinte Andrei, Episcopul Harghitei și Covasnei, PS Părinte Siluan, Episcopul Ortodox Român din Ungaria și PS Părinte Paisie Lugojanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, cu prilejul împlinirii a 320 de ani de la înființarea Episcopiei Oradiei, în Catedrala Episcopală din orașul de pe Crișul Repede, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Paradisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

21 septembrie: Prezidează ședința Permanenței Consiliului Eparhial cu participarea Preacucernicilor Părinți Protopopi din Eparhie. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

22 septembrie: La Facultatea de Teologie prezidează comisia de acordare a titlului de Doctor în Teologie, PC Pr. Petruț Ormenișan și dl. prof. Silviu Rad, doctoranzi la disciplina Spiritualitate. Dă citire referatelor acestora.

În sala „Auditorium Maximum” a Casei Universitarilor, participă la gala de premiere a olimpicilor clujeți, la disciplinele domeniilor Teoretic, Confesional și Special. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Vizitează șantierul de pictură al Bisericii „Sfântul Mihail” din cartierul clujean Măraști (parohi: Pr. Liviu Cosma și Pr. Rareș Prunean), șantierul de construcție al Bisericii „Sfântul Mina” din cartierul clujean Bună Ziua (paroh: Pr. Dumitru Bărbos) și șantierul de construcție al Bisericii „Învierea Domnului”, din carterul clujean Zorilor (parohi: Pr. Coriolan Dura și Pr. Ștefan Iloaie).

23 septembrie: La Mănăstirea Dobric (protopopiatul Beclean), săvârșește slujba de sfințire a apei și slujba de sfințire a Crucilor ce vor fi așezate pe noua biserică a mănăstirii. Rostește un cuvânt de învățătură. Face o vizită în parohia Borșa, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Septimiu Viluț Chiciudean).

24 septembrie: La Facultatea de Teologie, prezidează comisia de evaluare a candidaților la examenul de admitere la Școala Doctorală.

În sala de ședințe a Centrului Eparhial, prezidează comisia de evaluare a candidaților participanți la examenul de capacitate preotească, sesiunea septembrie 2015. Face o vizită în localitatea Vlah, filie a parohiei Stolna, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Doru Moldovan). În capela Seminarului Teologic Ortodox din

Cluj-Napoca, oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Andrei Mihail Birta. Rostește un cuvânt de învățătură.

25 septembrie: Primește la reședință o delegație din localitatea Wil (Elveția), oaspeți ai domnului chestor Tudor Grindean, șeful Inspectoratului de Poliție al Județului Cluj și ai instituției pe care o conduce. Acordă domnului Herbert Paul Kündig, vicepreședinte al Consiliului Arhidiecezan al Bisericii Evanghelice din Wil (Elveția), Ordinul „Sfinții Martiri Năsăudeni”.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Acatistul Bunei Vestiri și rostește un cuvânt de învățătură.

26 septembrie: La Mănăstirea Nicula, participă la cea de-a VI-a ediție a Colocviilor. La împlinirea a 15 ani de la mutarea la Domnul a poetului Ioan Alexandru, săvârșește slujba Parastasului și rostește un cuvânt evocator. În aula Centrului de studii „Sfântul Ștefan cel Mare” participă la lucrările simpozionului. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Face o vizită la Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” de pe strada Horea din Cluj-Napoca (parohi: Pr. Vasile Nemeș și Pr. Florin Daniel), pentru a examina lucrările de restaurare a picturii.

În Biserica „Nașterea Domnului” din Cluj-Napoca (parohi: Pr. Insp. Nicolae Buda, Pr. Valentin Bochiș și Pr. Dorel Man), săvârșește Taina Sfintei Cununii pentru tinerii Ioan Vasile și Alexandra Mihaela Căienar. Rostește un cuvânt de învățătură.

În Biserica „Sfântul Nicolae” din Ocna Dej, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Maria Nectaria, fiica părintelui paroh Dan Toșa.

Îl vizitează pe părintele Ioan Bufta, protopopul Dejului.

27 septembrie: Săvârșește slujba de resfințire a bisericii din Monor, protopopiatul Bistrița. Săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Acordă părintelui paroh Marius Avram, distincția „Crucea Transilvană” și domnului Ioan Neagoș, distincția „Crucea Transilvană pentru mireni”.

Săvârșește slujba de binecuvântare a muzeului personal al omului de cultură și radio Gelu Furdui. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PC Pr. Vasile Stanciu, decanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Paradisul Maicii Domnului și rostește o cateheză. Hiroteseste întru duhovnic pe părintele Alexandru Marian Man de la parohia Fundătura, protopopiatul Gherla.

28 septembrie: În capela Facultății de Teologie din Cluj-Napoca, asistă la slujba de Te-Deum săvârșită cu prilejul începerii unui nou an universitar. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În aula mare a Facultății de Teologie, participă la festivitatea de deschidere a noului an universitar. Rostește un cuvânt de binecuvântare. În aula mare a Universității „Babeș Bolyai” participă la festivitatea de deschidere a noului an universitar. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

La Facultatea de Teologie, participă la momentului festiv de susținere a tezei de doctorat a domnului Olimpiu Benea.

În sala „Auditorium Maximum” a Casei Universitarilor participă la festivitatea de deschidere a cursurilor universitare ale Facultății de Științe Economice și Gestiunea Afacerilor din cadrul Universității „Babeș Bolyai”. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

Săvârșește slujba de binecuvântare a lucrărilor săvârșite la casa parohială a bisericii „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din cartierul clujean Grigorescu. Este însoțit de PCuv. Ierom. Benedict Vesa, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

29 septembrie: Face o vizită la Spitalul de recuperare „Polaris medical” din Suceagu, protopopiatul Cluj I, pentru a inspecta lucrările de construcție a bisericii (slujitor: Pr. Marius Făgădar). Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

30 august: Cu prilejul împlinirii a opt ani de la întronizarea Preafericitului Părinte Daniel, ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, în sobor de arhieriei, în Catedrala Patriarhală din București, slujește la Sfânta Liturghie. Asistă la slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt festiv.

Participă la slujba de binecuvântare a lucrărilor efectuate la clădirea Facultății de Teologie din București și la cantina studențească din incinta facultății.

A consemnat, *Arhid. Claudiu Ioan Grama*

De cine sau de ce ne e frică?

Pr. Bogdan Ivanov

Este aproape imposibil să privim realitățile lumii de azi și să nu realizăm că tot ceea ce se întâmplă în jurul nostru stă sub semnul unui conflict al civilizațiilor. Mișcări de populații, suspiciuni, temeri, proteste zgomotoase și legi pripite, toate alcătuiesc un ansamblu de stări care dau expresie fricii care ne domină în fața acestor fenomene care bulversează calmul vieții unei societăți îmbătrânite și blazate, așa cum este societatea europeană. De ce ne este frică în realitate? De valorile parcă interminabile de imigranți, care bat după azil la ușile Europei? De lipsa de viziune a liderilor europeni, care își calculează subtil câștigurile pe care le pot avea de pe urma acestor nefericiți? Sau de cultura și religia acestor oameni, cu care lumea noastră s-a mai confruntat dur cu secole în urmă?

Soarta imigranților este departe de a fi rezolvată, cu toate că încercăm să nu abdicăm de la valori precum ospitalitate, toleranță sau deschidere care au făcut din Europa o casă a popoarelor. Aceste valori sunt reciproce și trebuie să fie asumate în primul rând de cei care deschid porțile emigranților dar mai ales de acești oameni mânați de disperare, care își caută la noi o casă. Aici încep rezervele în fața unei probleme, care rezolvată pripit poate duce la o criză identitară și de conviețuire enormă într-un continent și așa răvășit de conflicte. Prezența acestor mase de oameni zgomotoase la porțile Occidentului ne mai arată nouă europenilor o mare slăbiciune: lipsa de vitalitate. Un continent care îmbătrânește vertiginos și care biologic este în declin are toate motivele de îngrijorare în fața unei lumi mult mai vitale și cu o demografie explozivă. Nu trebuie să uităm că istoria se schimbă nu doar prin războaie, ci mai ales prin nașteri, iar aici înfrângerile sunt mult mai răsunătoare și căderile mult mai mari.

Dar problema care rămâne acută pentru Europa este teama de ne asuma identitatea creștină, mai ales în fața acestor migratori moderni care au o cultură religioasă primitivă, dar poate mult mai puternică decât a noastră, al cărei motor este Islamul. Islamul nu mai este de mult o religie pierdută la marginea Europei, ci ni se prezintă astăzi adânc implantată, cu drept de cetate, chiar în inima marilor metropole, care mai demult erau faima creștină a continentului. Se impune încet și subtil ca un acceptabil mod de viață, disciplinat, primar, fără pretențiile unei mântuiri obținute prin asceză și lepădare de sine. Poți rămâne același om primar, fără niciun fel de schimbare interioară, în schimbul adeziunii la câteva reguli simple de disciplină și supunere. Și din acest punct de vedere, islamul poate fi atractiv pentru o Europă care își refuză rădăcinile creștine sau pentru oamenii care de mult și-au pierdut aspirațiile spirituale și metafizice înalte.

Nu trebuie să uităm că o cultură creștină este mereu deschisă spre dialog și conviețuire și că ea își va impune propriul model de viață prin imitație. Islamul din acest punct de vedere are o defecțiune interioară, care duce în mod inevitabil la conflict. Prin însăși structura sa de religie maniheistă, islamul împarte lumea în două: cea a islamului și, implicit a păcii, și cea din afara lui, adică a războiului; lumi care mai repede sau mai târziu se vor ciocni.

În calitate de creștini nu putem fi altfel de cum ne-a învățat Domnul, dar nu trebuie să-I uităm îndemnul la înțelepciune și acela de a înțelege vizionar lumea în care trăim. Prima salvare în acest sens este să nu uităm cine suntem, dar mai ales să nu cădem în ispită pe care Occidentul nu a ocolit-o, aceea de a pune creștinismul pe același plan cu islamul, nici măcar când vorbim de religii revelate, monoteiste sau de religii ale cărții.

Cu toate acestea conviețuirea rămâne exercițiul prin care Dumnezeu ne smerește și ne învață că numai împreună putem să devenim mai buni, dar până atunci trebuie să rămânem înțelepți și prevăzători.

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:
IPS Arhiepiscopul și Mitropolitul ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:
PS Episcopul-vicar VASILE SOMEȘANUL

Membri:
Consilier cultural Pr. dr. Bogdan Ivanov, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, Pr. prof. dr. Liviu Vidican-Manci

Director:
Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editoria Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59.96.49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095

IBAN: RO79RNCB0106026604400017 BCR Cluj (Revista RENAȘTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:
Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:
Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:
Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea Gelu Buta, Dacian But Căpușan, Alexandru Dărăban, Cezar Login, Ierom. Maxim Morariu, Marcel Muntean, Alexandru Nemoianu, Protos. Simeon Pinte, Pr. Dan Popovici, Aurel Sasu, Paul Siladi, Nicolae Turcan, Cezar Ungureanu, Ierom. Benedict Vesa

Pe urmele Sfinților din Elada, pelerinaj mijlocit de ucenicii Părintelui Marcu Manolis

Iulia Anamaria Mureșan

Peși atacați de criza financiară, membrii comunității creștine formate în jurul Ieromonahului Marcu Manolis ne-au lansat și anul acesta invitația de a vizita locurile sfinte care se întind ca niște raze luminoase pe teritoriul elin, risipind continuu negura păgânătății care a domnit acolo cu secole în urmă. Este deja al șaselea an în care surorile Părintelui Marcu, Maria și Ana, găzduiesc în casa lor pelerini români, majoritatea membri ai comunității creștine din Biserica Misionară a Studenților din Campusul Universitar Hașdeu. Pelerinajul s-a desfășurat în perioada 10-19 septembrie și, de data aceasta, călătoria spre Grecia a fost aparte, deoarece i-am avut în mijlocul nostru și pe tinerii greci care au luat parte la Întâlnirea Tinerilor Ortodocși din perioada 4-7 septembrie, la Cluj.

Așadar, în după-amiaza zilei de 9 septembrie, pelerinii așteptau cu bucurie autocarul care avea să-i ducă în țara mărginită de Mările Ionică și Egee și mult iubită de către creștinii ortodocși pentru mulțimea de sfinți ale căror moaște le adăpostește. Drumul spre Grecia a fost presărat cu rugăciune și cu voie bună. I-am avut în mijlocul nostru pe Părintele Emil Velican, fost membru al ASCOR Cluj și actual preot paroh la biserica cu hramul Sfântul Ierarh Nicolae din localitatea Petrila-Brad, județul Hunedoara, împreună cu preoteasa Carmen Velican. De asemenea, în multe din zilele pelerinajului, ne-au însoțit Părintele Daniel Terpea, preot român stabilit în Grecia, și soția dumnealui, doamna Luminița.

Drumul spre Atena – presărat cu frumoase priveliști ale naturii și cu popasuri duhovnicești

După ce am traversat România și Bulgaria, care ne-au încântat cu peisajele lor, am ajuns așadar și în frumoasa Eladă, spre bucuria tinerilor greci, dar și a noastră. Însă, până să ajungem la Atena, unde aveam să fim cazați, am trecut și pe la Biserica de pe Valea Tempii, unde se află moaștele și icoana făcătoare de minuni a Sfintei Paraschevi, cunoscută pentru numărul mare de tămăduiri pe care aceasta le-a făcut, mai ales în cazul bolilor de ochi. Biserica este săpată în stâncă, iar lângă ea se află și un izvor, a cărui apă este vestită pentru proprietățile sale vindecătoare. Pe urmă, am poposit și la Mănăstirea Kato Xeni, unde se află o parte din brâul Maicii Domnului, un papuc ce a stat la moaștele Sfântului Spiridon și multe alte sfinte moaște. Pe urmă, ne-am continuat călătoria.

Drumul spre Atena a fost lung, însă am avut ocazia să admirăm frumoasa vegetație mediteraneană – lanuri de bumbac, plantații de măslini, leandru și multe specii de arbori. Ne-au impresionat de asemenea fâlnicia munților și întinderea apelor mărilor. Toate acestea aduceau aminte de Marele Ziditor și trimitea la versete din Psalmi. Pe când ne apropiam de destinație, ni s-a comunicat și orarul pelerinajului. Ca de obicei, ne-a fost rânduit să participăm zilnic la Sfânta Liturghie însă, spre deosebire de alți ani, aveam ocazia să participăm la multe dintre ele chiar la mănăstirile pe care urma să le vizităm. În plus, ni se oferise ocazia de a fi cazați o noapte la mănăstirea unde se află

moaștele Sfântului Patapie, în regiunea Loutraki, iar la întoarcere urma să dormim la mănăstirea din Filiro, aproape de Salonic. Aceste vești, precum și amintirea mănăstirilor cărora aveam să le trecem pragul, ne-au bucurat foarte mult.

Acasă la Părintele Marcu Manolis

În seara zilei de 11 septembrie, am ajuns la Atena. Înainte însă de a merge la Casa Iubirii – casa unde locuiesc cele două surori ale Părintelui Marcu Manolis (un grup de pelerini din Polonia au numit astfel casa unde sunt cazați pelerinii străini), am trecut pe la Biserica ce are hramul Sfântul Gheorghe. Este o biserică simplă, dar bogată, în care a slujit Părintele Marcu Manolis; aceasta adăpostește de mulți ani o bucățică din lemnul Sfintei Cruci și părțile din moaștele mai multor sfinți, iar de curând, o parte din moaștele frumos mirositoare ale unui nou mucenic și o icoană de mici dimensiuni a Maicii Domnului, sculptată în lemn, din care izvorăște mir. La început, parohia era foarte săracă și cuprindea puține familii. Însă dragostea față de Adevăr și față de oameni a Părintelui Marcu a făcut ca în jurul ei să se adune din ce în ce mai mulți credincioși. În zonă și-au construit case din ce în ce mai mulți ucenici ai acestuia, alcătuind astfel o mare comunitate, strâns unită, avându-l în mijlocul ei pe Domnul Hristos. În curtea bisericii se află și mormântul Părintelui Marcu, cel care a pus bazele acestui tip de pelerinaje. În numele iubirii de străini, acesta a început, în urmă cu aproximativ 10 ani, să invite în casa lui grupuri de creștini din țările ortodoxe și de a le oferi astfel șansa să se închine la moaștele multor sfinți, pe care Grecia le păstrează ca pe un scump odor. După trecerea sa la Domnul, surorile lui și întreaga comunitate au continuat lucrarea părintelui Marcu. Așa se face că am ajuns și noi să vizităm locurile sfinte din Grecia. Pelerinii s-au închinat și s-au rugat acolo, aducând fiecare, după puteri, mulțumiri pentru a fi primit acest mare dar.

Liturghie la Mănăstirea Nea Makri, alături de Sfântul Eferem cel Nou

Următoarea zi am participat la Liturghie tocmai la Mănăstirea Bunevestiri din Nea Makri, unde se află moaștele Sfântului Mare Mucenic Efreim cel Nou. Această apropiere de Sfântul Efreim i-a bucurat pe mulți dintre noi. A fi atât de aproape de moaștele sale, în niște momente atât de importante precum cele din cadrul Liturghiei, ne-a ajutat să prețuim mai mult prezența noastră acolo. După Liturghie, ne-am rugat împreună în jurul raclei, citind paraclisul închinat sfântului de pe Colina Neprihăniților. În incinta acestei mănăstiri se află și mormântului pictorului Fotios Kontoglu, cel care a realizat prima închipuire a Sfântului Efreim, având ca model însuși prototipul icoanei, care i s-a arătat în vedenie vreme îndelungată, până la finalizarea lucrării.

Mănăstirea Pantokratoros – locaș care adăpostește mulțime de sfinte moaște

În cea de-a doua parte a zilei am vizitat Mănăstirea Pantokratoros, zidită pe locurile în care au fost martirizați zeci de monahi. În timpul lucrării de înălțare a unei noi biserici pe ruinele celei vechi, au fost descoperite o mulțime de sfinte moaște întregi. Ni s-a dat astfel șansa de a ne închina înaintea a cinci racle ce adăposteau o mare comoară duhovnicească, adevărate surse de vindecare sufletească și trupească.

Turul Atenei – descoperirea sfinților din capitala elenă

În cea de-a treia zi a pelerinajului, duminică, am asistat la Sfânta Liturghie la Biserica Sfântul Dionisie, unde cei din strană au avut ocazia să cânte alternativ cu psalții locului. Am avut parte, așadar, de o Liturghie bilingvă, fapt ce i-a bucurat foarte mult pe frații greci prezenți. Mai târziu, am vizitat frumoasa Atenă. Ceea ce frappează la acest oraș este coexistența elementelor reprezentative ale Greciei Antice cu cele ale Greciei moderne. Este impresionant cât de bine s-au păstrat anumite clădiri reprezentative din vechime. Acestea se înfățișează ca o presărare a unor frânturi de istorie în actualitate, ca și cum ar vrea să ne aducă mereu aminte de ceea ce a fost cândva.

Două dintre obiectivele principale pe care le-am văzut au fost Areopagul și Acropolele. Deși zona a suferit multe modificări de-a lungul timpului, a fost cu adevărat cutremurător să pășim pe urmele Sfântului Apostol Pavel pe locurile de unde L-a făcut cunoscut elinilor pe Domnul Hristos. Ne aflam la cumpăna dintre două credințe: una care era pe cale să moară și alta, care se năștea în inimile și cugetele grecilor în urmă cu aproape 2000 de ani. În ciuda trecerii timpului, momentele acelea păreau a fi foarte recente. Pe Areopag, grupul a intonat mai multe cântece închinare Sfinților Apostoli și Maicii Domnului.

Am vizitat de asemenea și Catedrala Metropolitană, unde se află moaștele Sfintei Filoteea, ocrotitoarea orașului, precum și biserica cu hramul Sfântul Ioan Botezătorul, unde se află moaștele Sfântului Nicolae Planas. În drum spre această biserică, am avut ocazia și să urmărim schimbul de gardă din fața Palatului Parlamentului.

În mijlocul comunității formate de către Părintele Marcu Manolis

Seara ne-am bucurat de ospitalitatea comunității gazdă, luând parte alături de o parte din membrii săi la cină, în arhondaricul de lângă biserica Sfântul Gheorghe. Pe chipurile lor se citea o bucurie și o vioiciune greu de descris în cuvinte. În ochii lor scilipeau scânteii de viață, în ciuda vârstei înaintate a multora dintre dumnealor. Era o atmosferă vie, care emana libertate și, în același timp, unitate.

Întâlnire în duh cu Sfântul Porfirie, Sfântul Ioan Rusul, Cuvișul David și Părintele Iacob Tsalikis

Luni, cu ocazia Înălțării Sfintei Cruci, am luat parte la Liturghie în biserica Mănăstirii înființate de către Sfântul Părinte Porfirie la Milesi. Pe urmă, am vizitat chilia sfântului și am admirat plimbarea agale a vestitului său papagal, care știe să spună *Rugăciunea inimii*, obicei pe care l-a preluat de la stăpânul său. Ne-am întâlnit din nou cu acele scilipiri care emanau un puternic suflu de viață – de data aceasta, pe chipurile brăzdate de timp ale maicilor de la mănăstire.

De acolo am pornit spre Insula Evvia, unde aveam să vizităm Mănăstirea Makrimalis, a cărei biserică adăpostește capul Sfântului Partenie al Lampsacului, renumit pentru darurile sale de a tămădui cancerul și de a izgoni demoni. Apoi, ne-am îndreptat spre biserica ce adăpostește moaștele Sfântului Ioan Rusul. Ajunși acolo, ne-am bucurat din nou de o ședere mai îndelungată în jurul raclei, astfel încât fiecare să aibă timp suficient să-i spună sfântului necazul, durerea, dorința, mulțumirea ori bucuria! Ne-a uimit din nou felul în care s-au păstrat sfintele moaște. Ne-a uimit să vedem că la una din icoanele sale se aflau atârinate o sumedenie de medalii obținute la Jocurile Olimpice. Pe semne că Sfântul Ioan Rusul e ajutorul sportivilor.

După ce am luat prânzul în părculețul de lângă biserică, am pornit spre Mănăstirea unde se află moaștele Sfântului David din Evvia, precum și mormântul și chilia Părintelui Iacob Tsalikis. La icoana Sfântului David se aflau multe perechi de cărje și un corset medicinal, lăsate acolo de către cei pe care sfântul i-a vindecat. Știm că Părintele Iacob avea mare evlavie la acest sfânt și, de multe ori, când mergea la spital să-i viziteze pe cei bolnavi, lua cu el și capul Sfântului David, având mare nădejde că el îi va face bine, iar nădejdea lui nu era rușinată.

Chilia Părintelui Iacob este împânzită de icoane. Tot acolo se află rasele sale, toiegele, încălțăminte și o parte din obiectele personale, unul dintre ele fiind și ceasul său deșteptător, care a încetat să mai bată în clipa în care Părintele Iacob a trecut la Domnul. Un alt obiect, care vorbește despre smerenia părintelui, este un scăunel de mici dimensiuni, pe care acesta îl folosea pe post de birou. După vizitarea chiliei, pelerinii au avut ocazia să asiste în continuare la slujba vecerniei și să asculte cântarea lină și odihnitoare a monahilor de acolo. Înainte de plecare, am primit și noi marele dar de a ne închina cinstितului cap al Sfântului tămaduitor David.

Plaiurile Sfântului Apostol Andrei și ale Sfântului Patapie

Am avut surpriza ca marți dimineață să participăm la Liturghie pe un munte, unde se afla o mică bisericuță cu hramul Sfântul Nichita Gotul, care era prăznuit tocmai în acea zi de 15 septembrie. Gazdele ne-au explicat că grecii aveau mai demult obiceiul să construiască mici bisericuțe în zonele muntoase. Într-adevăr, în acea regiune erau patru astfel de bisericuțe. Și acolo am avut ocazia de a da răspunsurile la strănă, întrucât a slujit și Părintele Emil Velican. Comuniunea cu natura a fost foarte vădită. În bisericuță abia dacă încăpeau cei trei preoți slujitori, drept pentru care credincioșii erau afară, răsfirați printre copaci. Tot pe acel munte, la o oarecare distanță de bisericuțe, se puteau observa ruine de chilii locuite cu ani în urmă de către pustnici.

De acolo ne-am îndreptat spre Patra, pentru a ne închina cinstितului cap al Sfântului Apostol Andrei. Tot acolo am putut vedea și o parte din crucea pe care acesta a fost răstignit. Biserica fiind foarte mare, de oriunde te-ai fi aflat, se puteau auzi ecouri ale cânturilor pe care pelerinii le intonau lângă moaștele Sfântului Apostol Andrei, ca o mulțumire pentru întreaga sa nevoință, dar mai ales pentru că a avut răvna de a merge și pe meleagurile Scythiei Minor și pentru curajul de a-L face cunoscut pe Domnul Hristos și strămoșilor noștri geto-daci.

Următorul popas avea să fie la Mănăstirea Sfântului Patapie, de lângă orașul Loutraki, situată la o altitudine de 700 de metri, în Munții Geraneia. Acolo se află moaștele întregi ale Cuviosului Patapie, cunoscut pentru darul de a vindeca diverse boli, printre care și cancerul. Tot acolo se află și capul Sfintei Ipomoni, mama împăratului Constantin Paleologul, ultimul împărat bizantin, și o parte din moaștele Sfântului Nikon. Pelerinii au rămas acolo peste noapte, urmând ca a doua zi, la revărsatul zorilor, să se îndrepte spre biserică Mănăstirii, pentru a lua parte la Sfânta Liturghie. Au slujit Părintele Daniel și Părintele Emil, iar răspunsurile la strănă au fost date atât de maici, cât și de către o parte din pelerinii români. Acolo am fost primiți și tratați cu multă dragoste și căldură. Chiar dacă nu cunoșteau bine limba engleză și nu puteam comunica verbal, Maica stareță Hrisovalanta și Maica Arsenia ne-au înconjurat mereu cu zâmbete și scurte plecaciuni, asigurându-se mereu să ne fie bine.

De la Mănăstirea Sfântului Patapie, ne-am îndreptat spre Mănăstirea Sfintei Cruci, așezământ monahal dispus, din punct de vedere arhitectural, sub formă de cruce. Grecii au obiceiul ca la praznicul Înălțării Sfintei Cruci să împodobească acest semn al biruinței cu busuioc. Ei bine, la aceasă mănăstire am avut ocazia să vedem o cruce înconjurată de tufe de busuioc măsurând aproape doi metri. Pe urmă, am vizitat o Mănăstire din zona Megara, închinată Sfântului Ioan Botezătorul, unde se află mâna stângă a Cinstितului Înaintemergător.

Insula Eghina – mângâiere din partea Sfântului Nectarie

Joi dimineața am asistat la Liturghie la o biserică din portul Pireu, iar de acolo am pornit cu feribotul spre insula Eghina. Am

vizitat o mănăstire unde se află o icoană a Maicii Domnului descoperită în chip minunat și care s-a dovedit a fi un adevărat izvor de tămaduiri. Pe piatra pe care a fost ținută o vreme, după ce a fost descoperită, s-a format o cruce, pe care clericii au văzut-o după ce au luat icoana de acolo pentru a o muta în biserică. Pe urmă, am vizitat Mănăstirea Sfântului Mina, iar apoi Mănăstirea Sfânta Treime, întemeiată de Sfântul Nectarie. Acolo am avut iar prilejul de a sta mai mult în biserică unde a slujit Sfântul Nectarie și unde se află moaștele sale, iar apoi un răgaz îndelungat de a ne odihni sufletele în incinta mănăstirii.

Călătoriile cu feribotul spre și dinspre insula Eghina au fost și ele un real pelerinaj, deoarece ne-am întâlnit cu Dumnezeu prin zidirea Sa: marea, munții, insulițe răsfirate pe întinsul apelor, dar și pescărușii, pe care ne-a fost drag să-i hrănim. Peisajul era oglinda unor versete din psalmi.

Spre casă, Mănăstirile Suroti și Filiro, dar și la Tesalonic

Vineri dimineața, după ce am participat la Liturghie, am lăsat în urmă draga familie Manolis și pe toți atenienii care ne-au sprijinit în acest pelerinaj și am pornit spre Salonic. Acolo aveam să vizităm biserică Mitropoliei, unde se află moaștele Sfântului Grigore Palama, biserica ce adăpostește moaștele Sfântului Dimitrie Izvorătorul de mir, precum și cele unde sunt moaștele Sfântului David al Saloniciului, ale Sfintei Teodora, ale Sfântului Ierarh Vasile cel Nou și ale Sfintei Mucenițe Anisia. Însă, până să ajungem la Salonic, am petrecut puțin timp și în fața porților Mănăstirii de la Suroti, unde se află

mormântul Sfântului Paisie Aghioritul. Dat fiind că mănăstirea este închisă în zilele de vineri, șansele de a fi lăsați să intrăm erau mici. Totuși, cu nădejde în suflet, pelerinii au început să spună acatistul Sfântului. Șoferii deja întorseseră autocarul pentru a fi pregătiți de plecare de îndată ce vom termina rugăciunea. Însă, ce să vezi? Când am ajuns la condacul al șaselea, porțile s-au deschis! Prin urmare, am fost lăsați să terminăm acatistul lângă mormânt și să ne închinăm. Ba pe deasupra, am primit în dar și icoaște cu Sfântul Paisie.

De acolo ne-am îndreptat spre Mănăstirea din Filiro, unde maicile ne așteptau cu masa pusă. Dar, mai presus de ospățul trupesc, a fost cel sufletelesc, fiindcă acolo se află părți din moaștele Sfinților Rafail, Nicolae și Irina și un set de veșminte ale Sfântului Ierarh Nectarie. Biserica este pictată foarte frumos. Mulți dintre sfinți apar zugrăviți în mărime naturală. Dintre frescele mai deosebite, amintim icoana Sfintei Irina din Hrisovalant, cea a Sfinților Rafail, Nicolae și Irina și scenele ce redau martirajul acestora. Maica Stareță ne-a încredințat că Sfântul Rafail ne va ajuta grabnic în vindecarea bolilor sufletești, dar și în orice situație, numai să-l rugăm.

Următoarea zi, sâmbătă, și ultima din cadrul acestui pelerinaj, am ajuns și la Salonic și ne-am bucurat de întâlnirea cu Sfinții menționați mai sus.

Drumul spre casă a fost lung, însă presărat cu multe bucurii. Fiecare dintre noi a împărtășit cu restul grupului impresii cu privire la ce s-a întâmplat zilele acestea în Grecia. Una dintre doamnele care a fost cu noi ne-a spus că, încă de dinainte de a veni spre Grecia, avea o durere mare de la cot în sus, încât abia își putea pune geanta pe umăr. S-a făcut cu apă din izvorul de lângă biserică Sfintei Paraschevi și, după câteva ore, nu a mai simțit nicio durere. De asemenea, doamna avea o problemă la ureche și simțea o presiune în cap. Această povestit că după ce a plecat de la Mănăstirea Sfântului Nectarie, a simțit o eliberare a acelei presiuni. O altă fată ne-a spus cum, ca prin minune, nu i-a fost deloc rău pe autocar, deși are probleme de acest fel de când era copil.

Nu pot fi trecute cu vederea dragostea și atenția gazdelor și cu atât mai puțin atitudinea tuturor celor care au contribuit la bunul mers al acestui pelerinaj și care au avut grijă să nu ne lipsească nimic. În ultima seară petrecută în Casa Iubirii, au venit la cină mulți dintre cei care au sprijinit această activitate, însă erau așezați mai în spate, într-o zonă mai retrasă, unde lumina de pe terasă pătrunde mai greu. Toți acești pomi își acopereau bine roadele cu frunzele smereniei.

Timp și frunze

Dacă timpul ar fi avut frunze, ce toamnă!
(Nichita Stănescu)

Andreea Micu

Deschid ochii și privesc în jurul meu. Timpul mă înconjoară sufocant și ireversibil. Încet încep să-mi eliberez mintea de orice fel de gând. Strașnic timpul mă veghează, îl simt cum se fixează asupra-mi, brusc mă trezește și pune lângă mine realitatea. De ce nu se oprește? Sau, mai bine zis, de ce a început, de unde a venit? Întrebări fără răspuns, de fapt, ele singure păstrează răspunsul înăuntru, doar că vacarmul lumii abundă în mișcare și uitare. Ochii mei se îndreaptă din nou spre un ceas, căutând parcă să fugă din calea lui, chipul meu parcă nu-i fără timp. Răpitor și tăcut, timpul descompune și compune ce a fost ieri și ce este azi, recunoscător al unei clipe posterioare. Dar oare chiar are vreo însemnătate acest „a fost” ?

Totul trece fără să aștepte să ne dăm seama ce este. Prezentul sau conceptul de „acum” apare și dispare etern sau continuu. Prea târzie sau prea timpurie pare alegerea de a trasa liniile cronologice ale propriei istorii, însă cu ce folos, dacă ne afundăm în explicații și înțelesuri pe care le pierdem. Mintea mea refuză paradoxul formelor neregulate, infinite ale timpului. Tind să îmi planific, să îmi organizez timpul, fără a lua în considerare că trăiesc doar prezentul, că tot ce are un semnificat este momentul de față. Așa cum vine, timpul se și duce, crescând cu fiecare clipă, treptat și ascuns, într-o libertate pe care îi este permisă să o cucerească înăuntru și în afara marginilor spațiale.

În același timp, timpul ne ajută să creștem. Toamna își lasă frunzele să cadă, cu o singură condiție, aceea de a se reîntoarce mai verzi, mai vii în primăvară. Împrejurările pe care le cerne timpul pentru fiecare dintre noi, nu se pot defini, nu se pot cuprinde, ci doar trăi. „Toate-s bune la timpul lor” repeta Sofocle, așa cum existența se câștigă pas cu pas, ceas de ceas, din experiență în experiență, așteptând ca noi să o vedem, să o simțim cum moare, apoi învie. Fluxul, curgerea aspră, fermă a timpului nu ascultă strigătele noastre, nu se lasă înduplecat, ci îndrăznește să ne aducă întotdeauna o primăvară după o toamnă, să ne îngălbenească frunzele mici și ghemuite, ca mai apoi să le înverzească mai tare ca niciodată. Așa cu frunzele îngălbenite plecăm spre veșnicie, spre cucerirea celui timp invincibil, cu tot cu umilință și nădejde. Legăturile dintre anotimpurile noastre sunt păstrate cu grijă, transformărilor le sunt atribuite înțelegerii și năzuințelor noastre.

Părintele Dumitru Stăniloae arăta în lucrările sale că timpul este distanța dintre chemarea lui Dumnezeu și răspunsul nostru, ca un adjuvant în căutarea sensului și a voinței, poate chiar a desăvârșirii. Mai mult decât atât atunci când aspirăm să cunoaștem timpul din perspective finite, excludem adevărul, ne prindem de lumesc și confundăm înțelegerea lui cu trecutul sau viitorul. Acum ori niciodată, se mai spune. Să cerșim, deci, timp, dar să avem grijă de clepsidrele din palmele noastre. Căci Dumnezeu ne dăruiește un „acum” din nou și din nou, cu atenție asupra smereniei noastre. Să facem ca distanța să fie cât mai mică, cumva să ne apropiem de munții credinței și să-i escaladăm liniștiți și cu încredere, că acolo sus timpul își va scutura frunzele luate de pe drum și va mărturisi pentru noi.

E liniște acum, deodată s-a pierdut și secunda dinainte. Timpul nu mai recunoaște nimic, rămân în amintire gândurile mele, ticăie, clarifică și valorifică minutul din momentul acesta unic și merge mai departe. Continui și eu cu o notă muzicală când veselă, când tristă, iar timpul... mă însoțește ca un prieten, mă împinge în lupte cu mine, dar în discuție cu Dumnezeu.

Echipa: Tatiana Onilov, Andrei Mitrică, Gabriela Bulgaru, Ana-Maria Neag, Dana Filaropol, Andreea Micu, Iulia Anamaria Mureșan, Oana Laura Dăgă, Romina Sopoian.
Adresa ASCOR: Biserica din Hașdeu 45, Cluj-Napoca
Redacția FILOCALIA: Piața Avram Iancu, nr. 18, Cluj-Napoca
Fax: 0264/595 300
ISSN: 1224-0567
revista.filocalia@yahoo.com